

Олег Авраменко

Небо, повне зірок

Фантастичний роман

Розділ 1

Новачки

Я вже й забув, яке небо на Марсі — брудно-синє, майже сіре, вкрите жовтавими перистими хмарами. Я відвикнув від тутешнього розрідженого повітря, сухого колючого вітру і жорстокого холоду, що проймав аж до самих кісток. Але найнеприємнішим був всюдисущий марсіанський пісок, який миттю забився під одяг і зарипів у мене на зубах, щойно я вийшов назовні через пасажирський люк шатла й зробив кілька кроків униз по трапу.

Марс залишався Марсом — суворою, неприязною планетою. За п'ять сторіч тераформування його вдалося пристосувати до людського життя, але перетворити на квітучий, благодатний світ виявилось не до снаги. В результаті вийшла така собі суміш Сибіру, Сахари й Гімалайського високогір'я.

Слідом за мною по трапу спустилася Курінна.

Її струнку постать щільно огортав утеплений кітель з електронагрівом, тому, на відміну від мене, одягненого в звичайний мундир, вона почувалася цілком комфортно на холодному марсіанському вітрі. Ми разом дивилися на невеликий білий гравікар з широкою зеленою смугою вздовж корпусу, що саме відчалив від будівлі космопорту і швидко помчав над літнім полем, прямуючи в наш бік.

Я згадав той день, коли на такому ж шкільному карі (а може, й на цьому самому) мене, чотирнадцятирічного хлопчиська, підвезли до орбітального шатла й представили капітанові корабля «Амстердам» Гільєрмо Лопесу — моєму першому командирові. Під його орудою я прослужив до двадцяти років, потім Лопес перевівся в Дослідницький Департамент, і капітаном «Амстердама» став старший помічник Бережний, а я посів його місце другого пілота і старпома. Втім, на цій посаді я пробув недовго, лише три з половиною роки, після чого здійснив черговий кар'єрний стрибок і отримав під своє командування корабель «Кардиф». І ось тепер настала моя черга приймати новачків.

— П'ятнадцять років не була на Марсі, — задумливо промовила Курінна. — Відколи закінчила школу. А ти, кеп?

— Тринадцять, — відповів я. — Також після

школи. І ніколи не хотів повернутися.

Ми обмінялися розуміючими поглядами. Мало хто з випускників Марсіанської Зоряної Школи мав теплі чи бодай ностальгічні почуття до своєї альма-матер. Сім років навчання в ній були аж ніяк не найкращою порою нашого життя. Школа відібрала в нас дитинство, і цього ми їй вибачити не могли. Та це зовсім не означає, що ми шкодували про минуле. Якби можна було повернути час назад і заново прожити шкільні роки, то особисто я залишив би все як є. Інші, гадаю, вчинили б так само.

Гравікар зупинився, і з нього вийшло троє підлітків у кадетських формах — два хлопця та дівчина; в руках вони тримали валізи з особистими речами. А супроводжував їх, на мій превеликий подив, той самий капітан Лопес. Після його переходу в Дослідницький Департамент (або, скорочено, Досдеп) ми більше не зустрічалися: «Амстердам» перевели на найдовший колоніальний маршрут, до планети Есперанса, а Лопес місяцями пропадав у далеких експедиціях, і так уже склалося, що наші шляхи жодного разу не перетнулись. Зате, як і раніше, в інформаційних мережах Землі та інших планет регулярно з'являлися його нові статті з астрофізики. Причому особливо шукати не доводилося — всі провідні університети неодмінно вносили їх до своїх каталогів найважливіших

новинок. Капітан Лопес був не лише астронавтом, але й знаним науковцем.

Мене вразило, як сильно він постарів за ці роки — його постать втратила колишню виправку, набула огрядності, обличчя вкрилося густим мереживом зморшок, а з-під форменого кашкета вибивалося геть уже сиве волосся. І він більше не був капітаном — на його погонах виблискували адміральські зірки.

Після обміну привітаннями, Лопес сказав:

— Ось, капітане Мальстром, привів вам поповнення. Прошу любити й шанувати. — Відтак повернувся до своїх підопічних, які з боязкою цікавістю позирали на нас з Курінною. — Ну що ж, кадети, ваше навчання закінчилося, тепер починається служба. Гідно несіть високе звання... — Лопес замовк і прокашлявся. — Ет! До біса всі ці промови. Ідіть, хлоп'ята. Щастя вам.

Миттю здогадавшись, що адмірал хоче поговорити зі мною, Курінна запросила новачків пройти до шатла. Вони старанно відсалютували нам і слідом за моїм старшим помічником піднялися по трапу до пасажирського люка.

Лопес провів їх сумовитим поглядом, у якому виразно відчувалася заздрість старості до юності. Потім знову подивився на мене.

— Радий нашій зустрічі, Еріку. Як там у тебе, все гаразд?

— Гріх нарікати, — відповів я. — Як бачите, вже командую кораблем.

Адмірал кивнув:

— Я був дуже гордий за тебе, коли ти став капітаном. Не здивуюсь, якщо ще до тридцятиріччя одержиш другий ранг.

Я недбало стелю плечима.

— Звання для мене не головне. Я хотів би перевестися в Досдеп. Уже зондував ґрунт з приводу нового крейсера, дізнавався, чи є сенс подавати рапорт після оголошення про набір екіпажу. Але в штабі мене відрадили. Сказали, що мою кандидатуру навіть не розглядатимуть. Мовляв, я ще маю набратися досвіду.

— І це справді так, — сказав Лопес. — Ти з молодих та ранніх, проте справжній досвід усе-таки приходить з роками. А командувати дослідницьким кораблем — велика відповідальність. Якби ти був просто другим пілотом, ніяких проблем з переведенням не виникло б — у начальства ти на гарному рахунку. Але ж ти не погодишся на пониження в посаді, правда?

— Звичайно, не погоджуся, — підтвердив я. — Яюсь уже звук бути капітаном. До цього дуже швидко звикаєш.

— Отож-то й воно. Тому наберись терпіння й чекай на свій шанс. В середньому щопівтора року в Досдепі звільняється одна капітанська посада. Тобі

лише двадцять сім, часу попереду багато. Твоя кар'єра тільки починається. — Він мимоволі зітхнув.

А я запізнило збагнув, що з мого боку було не надто тактовно заводити розмову про Департамент. Кому-кому, а Лопесові ще замолоду була відкрита дорога до нечисленних лав астронавтів-дослідників, проте через сімейні обставини він майже всю свою кар'єру прослужив на вантажних кораблях. Йому було дев'ятнадцять, коли він оженився на дівчині з Таури — найближчої до Землі зоряної колонії, а за два роки по тому вона потрапила в аварію й на все життя стала інвалідом. Лопес любив її й кинути не міг, а перехід у Досдеп означав би його тривалі багатомісячні відлучки. Так він протягом чотирьох десятиліть і літав між Землею й Таурою — спершу другим пілотом, а потім капітаном.

Його дружина померла сім років тому, і тільки тоді Лопес став вільним. На той час йому вже минуло шістдесят, зазвичай у такому віці в Дослідницький Департамент не беруть, а надто ж на посаду капітана, але для Лопеса, врахувавши його наукові досягнення, зробили виняток. Проте, як і слід було очікувати, ненадовго — вже саме адміральське звання означало, що він пішов з Великого Космосу...

— Ну а ви, адмірале? — обережно запитав я.
— Давно вас... е-е... *підкосило* ?

Лопес спохмурнів.

— Ще п'ять років тому.

— П'ять років? — перепитав я здивовано. —

А я нічого не чув.

— Про це ніхто не знав. Я пішов у відставку лише на початку цього року.

— Ого! — Я був вражений. — Довго ж ви протрималися!

— Атож, довго. Сам такого не чекав. Приховував це від усіх, дурих лікарів — так хотілося протягти до сімдесяти... Але не дотягнув.

— Вас викрили?

— Ні, це було моє власне рішення. Мені ставало дедалі важче переносити тривалий гіпердрайв, нарешті я зрозумів, що вже не можу повною мірою виконувати капітанські обов'язки, тому написав рапорт. Прикинувся, ніби в мене щойно почалася друга стадія, і в медкомісії мені повірили. Зовсім звільнитися зі служби ще не хотів, проте для випробувача був уже застарий, а штабна посада мене не приваблювала, тому пішов інструктором до школи — короткі польоти для мене поки не проблема.

— І як це, бути вчителем у нашій школі? — поцікавився я.

— Важко, — зізнався Лопес. — Надзвичайно важко. Ніби ходиш по лезу ножа. Варто виказати бодай трохи м'якості, як діти починають вимагати

поступок, жаліються, що не встигають з завданнями, і в результаті гальмується весь навчальний процес. Зайва суворість теж не до добра — тоді учні стверджуються на думці, що такому викладачеві все одно не догодиш, хоч як не старайся... — Лопес похитав головою. — Мені геть не подобається, що ми так завантажуємо дітей, змушуємо їх працювати з ранку до ночі, майже не залишаємо їм часу для дозвілля — а лише для відпочинку. Це неправильно, несправедливо... та інакше не можна.

Я це розумів. Ми всі розуміли. Наш Зоряний Флот і без того відчував хронічний брак кадрів — і що далі, то дужче. А кожен зайвий рік навчання означав втрату ще понад сотні спеціалістів.

— Боюся, ви недовго протримаєтесь на цій роботі, — сказав я відверто. — Ви чудовий командир, гарний наставник, але надто добра та чуйна людина для шкільного вчителя.

Лопес хмикнув.

— Гадаєш, інші викладачі безсердечні? Вони також люди, їм також шкода дітей... Хоча, можливо, ти маєш рацію. Майбутнє покаже. Якщо не зможу втриматися в школі, піду працювати в університет, читатиму лекції з астрофізики. Мене, до речі, вже запрошують — але ні на Землі, ні на Марсі я не залишусь. Виберу одну із зоряних колоній... Будь-яку, окрім Таури. — При цьому в

його погляді промайнув затамований біль. — Найпевніше, Цефею.

— В Есперо-Сіті теж непоганий університет, — зауважив я.

Він силувано всміхнувся.

— Агітуєш за свою планету? Бачу, ти по-справжньому прив'язався до Есперанси.

— Так, прив'язався, — підтвердив я. — За ці сім років вона стала моїм домом. Можливо, я упереджений, але вважаю її найкращою з усіх колоній.

— Твою думку поділяють чимало наших колег. Я розглядаю Есперансу як один з можливих варіантів. А точніше — як другий після Цефеї. Проте остаточно ще не вирішив. — З цими словами він позирнув на годинника. — Гаразд, Еріку, мені пора. За десять хвилин маю супроводжувати наступну групу. Хай тобі щастить. І будь для дітлахів гарним командиром.

— Намагатимусь бути таким, як ви, адмірале.

Коли я піднявся на борт шатла, Курінна чекала мене на виході зі шлюзової камери.

— Як там новачки? — запитав я.

— Сидять тихо, мов мишенята, — відповіла вона з явним несхваленням у голосі. — Розгублені й навіть трохи ображені. Адмірал повівся неправильно — урвав напутню промову, не представив їх тобі як годиться. Я, звичайно,

розумію: він хотів, щоб усе було по-простому, без формальностей, але вони цього не оцінили.

— Не біда, — сказав я. — Зараз усе виправлю. А ти йди до кабіни, запитай у диспетчерської дозвіл на зліт.

— Добре, кеп.

Курінна подалася до пілотської кабіни, а я проминув тамбур і ввійшов у пасажирський салон. При моїй появі новачки дружно повставали зі своїх місць.

— Сідайте, — махнув я рукою. — І можете зняти кітелі, тут досить тепло.

Вони дослухались моєї поради. Тим часом я влаштувався в кріслі навпроти і зміряв усіх трьох допитливим поглядом. Мені ще вчора надіслали їхні документи, проте я не став навіть відкривати файли, бо хотів познайомитися з новими членами команди особисто. Перше враження — найважливіше, і я не збирався псувати його під впливом чиєїсь сторонньої думки.

Двоє хлопців зовні становили цілковиту протилежність один одному. Перший був рудий, з грубими рисами обличчя, рясно вкритого ластовинням, високий на зріст, міцної статури. Другий — невисокий тендітний блондин з ясно-синіми очима й по-дівочому вродливим лицем. Він здавався набагато молодшим за свого рудого товариша, хоча насправді усім їм було по

чотирнадцять років. Що ж до дівчини, то нічим особливим вона не вирізнялася — худорлява кароока шатенка, досить симпатична, але не така гарна, як менший з хлопців.

Я вже збирався заговорити до них, коли ввімкнувся інтерком і пролунав голос Курінної:

— Кеп, диспетчерська дала дозвіл на зліт.

— От і добре, — сказав я. — Поїхали.

— Прийнято. Починаю руління.

Гравікомпенсатори задіяно.

Я відчув, як крісло піді мною трохи просіло, а тіло налилося додатковою вагою — Курінна ввімкнула на борту шатла штучну гравітацію і довела її рівень до стандартної одиниці. Новачки відреагували на це нормально: всі троє були родом з Землі, а в шкільному гуртожитку для землян і вихідців з зоряних колоній підтримувалася земна сила тяжіння, щоб учні не відвикали від нормальної гравітації (а з уроджених марсіан комплектувалися окремі екіпажі).

В салоні почулося слабке гудіння від запущених термоядерних двигунів — звукоізоляція ніколи не буває ідеальною. Ми четверо повернулися до найближчого ілюмінатора. Шатл залишив стоянку і по рулівній доріжці виїхав на злітну смугу. Після короткого розгону машина здійнялася в небо і стала стрімко набирати висоту. В принципі, ми могли б злетіти й на антигравях,

проте Курінна, як і кожен пілот, полюбляла реактивну тягу й користувалася нею за першої-ліпшої нагоди.

— Приблизно через півгодини прибудемо на орбітальну станцію і звідти перейдемо на наш корабель, — сказав я новачкам. — Там, як і належить, представлю вас екіпажеві. А поки познайоммося. Я капітан третього рангу Мальстром, командир міжзоряного транспорту «Кардиф», на якому ви будете служити. Маю надію, ми непогано спрацюємося. — Я зробив коротку паузу й подивився на дівчину. — Тепер твоя черга.

Вона миттю схопилася, мов підкинута пружиною, і заторохкотіла:

— Кадет Хагрівз, сер! Основна спеціальність — пілотування й навігація. Додаткові спеціальності — інформатика та зв'язок, системи гіпердрайву. Знання мов: вільне володіння — англійська, іспанська; зі словником — німецька, португальська, італійська.

Я поморщився.

— Заради Бога, сідай! Не стрибай, як кенгуру. — Дівчина збентежено присіла, і я, вже м'якшим тоном, запитав: — То як тебе звати?

— Кадет Хагрівз, сер. Марша Хагрівз.

— Дуже мило, Маршо, — сказав я. — Чи, може, тебе краще називати Марсі?

— Ну... Так, сер. Я більше звикла до Марсі. Так мене всі називали в школі. Марсі на Марсі... — Вона ніяково кліпнула очима. — Це такий каламбур, сер. Моє ім'я і планета.

— Дякую за пояснення, сам би нізащо не здогадався, — іронічно промовив я, чим викликав у дівчини слабку, ледве помітну посмішку. — Отже, Марсі, що вже не на Марсі. Ти мусиш з'ясувати одну річ: я не люблю, коли до мене звертаються «сер». Мені більше до вподоби «капітан» або «кеп». Зрозуміло?

— Так, капітане.

— А вам, хлопці?

— Так, капітане, — хором відповіли обоє.

— От і чудово. Слухайте далі, — провадив я. — Ви вже не школярі, тому забудьте про ці стройові штучки. — Я хотів був додати, що такого стибу «штучки» були призначені для того, щоб якомога міцніше тримати учнів у шорах. Але потім згадав, що капітан Лопес про це не говорив, поки я сам не розібрався. — Зрештою, ми не військові, і я вимагаю від вас просто *розумної дисципліни*. А від того, що ви раз по раз ставатимете струнко, вам не додасться ні розуму, ні знань, ні досвіду. У нас на кораблі не казарма, а дружний і злагоджений колектив, можна навіть сказати, родина з дванадцяти людей — тепер, разом з вами, буде п'ятнадцять. Певна річ, ми підпорядковуємося

статутів і дотримуємося субординації — проте без зайвих формальностей. У позаслужбовий час ваші старші колеги зазвичай називатимуть вас на ім'я, а під час вахти вживатимуть прізвище. Ви звертайтеся до них за званням чи посадою, не додаючи «сер», «мем» або їхні аналоги іншими мовами. І до вашого відома: старший помічник Курінна воліє, щоб її називали «старпом», а головний інженер Штерн — просто «шеф», і йому байдуже, що у військових так звертаються до сержантів та старшин. Вам ясно?

Всі троє підтвердили, що ясно, і ми продовжили знайомство. Рудого хлопця звали Мілош Сабліч, він був інженером широкого профілю — рідкісний випадок для свіжоспеченого випускника. Це означало, що він оволодів усіма інженерними спеціальностями, які викладали у школі.

— А яка з них основна? — запитав я.

— Всі, — самовдоволено відповів Мілош. — За кожною я пройшов повний курс і отримав найвищі бали.

Зрозуміло, круглий відмінник. У школі я таких не любляв, вони дратували мене своєю «правильністю». А подорослішавши, як правило, ставали бездушними сухарями. Я егоїстично потішився від того, що з Мілошем здебільшого матиме справу наш головний інженер, і повернувся

до худенького хлопця:

— Ну, а ти?

— Симон Гарньє, — несміливо представився той, — господарча служба. Додаткова спеціальність... — тут він зам'явся, а його вуха почервоніли, — польові операції.

Губи Мілоша вигнулися в глузливій посмішці, а от у Марсіних очах виразно промайнуло співчуття. Всіх школярів, хто не проходив за «титульними» спеціальностями пілотів або інженерів, неодмінно готували до польових операцій — під цим розумівся весь комплекс навичок, необхідних для висадки на невивчені планети у складі десантних груп. Через свою тендітну статуру Симон нітрохи не годився на роль безстрашного підкорювача інших світів. Та й особливим розумом, вочевидь, не відзначався, раз не спромігся отримати ніякої іншої кваліфікації, окрім господарника.

Проте навіть такий простий хлопець, як він, становив величезну цінність. Адже в Зоряний Флот приймали зовсім не за розумовими здібностями і не за фізичними даними, а за іншими критеріями. Вірніше, за одним-єдиним, який називався резистентністю. І ніякого конкурсу не існувало — брали всіх поспіль, ще й нарікали на гострий брак кадрів.

— Твоя друга спеціальність нам не

знадобиться, бо наш корабель вантажний, а не дослідницький, — заспокоїв я Симона. — А от перша стане вельми в пригоді. Відколи наш стюард пішов на пенсію, всіма господарськими справами в нас займається технік Карла Бекер. От тільки на камбузі від неї користі мало — кулінар з неї дуже кепський. Сподіваюсь, ти добре готуєш?

— Ну... непогано.

Марсі за шкільною звичкою (ох, і довго ж від неї позбавлятиметься!) підняла руку. Я кивнув їй.

— Симон прибідняється, капітане, — сказала вона. — Він *дуже добре* готує. Моя подруга, яка разом з ним вивчала кулінарію, розповідала, що він завжди, *на кожному уроці*, був найкращим у їхньому класі.

— Це чудово, — промовив я з неприхованим задоволенням. — Виходить, нам дуже пощастило.

Симон був улещений моїми словами — і навіть не стільки словами, скільки моїм тоном. А Мілош тихенько пирхнув, демонструючи свою зневагу до такої «несерйозної» професії. Дурний, зарозумілий хлопчисько! Він просто не розуміє, як це — тижнями харчуватися всухом'ятку або нашвидкуруч приготованими напівфабрикатами.

— От ми й познайомилися, — підсумував я. — Тепер про те, що чекає вас на кораблі. Ти, Симоне, отримаєш у своє розпорядження камбуз. Про інші обов'язки стюарда поки не думай: зараз

твоя головна і єдина задача — годувати команду. Безпосередньо будеш підпорядковуватися старшому техніку Морено. Що ж до тебе, Мілоше, то твоїм прямим начальником, ясна річ, буде шеф Штерн. Він і вирішить, чим конкретно ти займешся. Ну, а ти, Марсі, підеш під мою руку, станеш третім пілотом. Відповідно ми будемо й вашими наставниками. Не соромтеся звертатися до нас зі своїми проблемами. А як виникне бажання продовжити освіту — розраховуйте на нашу допомогу й підтримку.

— Так, капітане, — негайно озвалася Марсі, скориставшись моєю паузою. — Це дуже добре. У школі я вивчала ще три спеціальності, але мені трішечки забракло, зовсім трішечки, щоб скласти іспити. Я б хотіла це виправити.

Я похитав головою:

— Не варто поспішати. Найближчі кілька місяців не раджу вам думати про навчання. Зосередьтеся на виконанні своїх службових обов'язків. Порівняно зі школою, ви матимете набагато більше вільного часу — але й відповідальність незмірно зросте. Тому на дозвіллі відпочивайте й розважайтеся. Якомога більше спілкуйтеся з членами команди, грайте в ігри, слухайте музику, дивіться фільми, читайте книжки.

Мілош недбало скривився. Я зрозумів, що він точно не читатиме книжок, а єдиною розвагою, яку

собі дозволить, будуть регулярні заняття у спортзалі. Решту часу проводитиме за навчанням, прагнучи ще більше розширити свій широкий інженерний профіль. Хлопець явно був безнадійний...

Марсі знову підняла руку.

— Капітане, а коли ми відбуваемо в рейс?

— Через шістнадцять годин, — відповів я. — Завтра о восьмій тридцять за бортовим часом. Порт призначення — Цефея. Звичайно ми працюємо на маршруті «Земля — Есперанса», та іноді, як от зараз, нас надсилають і до інших планет.

— Поведемо на буксирі баржу?

Я, звісно, не став пояснювати їй, що за неписаними правилами Зоряного Флоту корабель з новачком-пілотом на борту свій перший рейс здійснює з мінімальним навантаженням. Натомість сказав:

— Цього разу баржі не буде. Ми маємо інше, дуже відповідальне завдання — веземо чергову групу дітей.

— Тобто партію ембріонів? — уточнив Мілош.

Я подивився на нього довгим поглядом. Потім повільно й чітко відповів:

— Саме так. Проте ми звикли називати їх дітьми.

Розділ 2

«Кардиф»

Наступного дня я прокинувся трохи раніше ніж звичайно — о шостій ранку, щоб без поспіху здійснити обхід корабля перед призначеним на восьму тридцять стартом. Проте виявилось, що я був не самою ранньою пташкою, мене випередив Симон Гарньє, якому не терпілося чимшвидше взятися до обов'язків на камбузі (вчора ввечері він встиг лише оглянути своє нове господарство).

Я виявив це, коли надіслав кухонному автоматіві замовлення на стандартний сніданок, а за хвилину, замість звичної піци з грибами, отримав по міні-ліфту навдивовижу смачну м'ясну запіканку і грецький салат — чи не смачніший за запіканку. Навіть кава була якась особлива; я пив її неквапно, смакуючи кожен ковток, і з почуттям глибокого задоволення думав про те, що тепер маю повністю укомплектований екіпаж для корабля такого класу, як «Кардиф», — три пілоти (включно зі мною), п'ять інженерів, п'ять техніків, лікар і кухар-стюард. Останній формально також належав до техніків — у Зоряному Флоті не існувало рядових та старшин, а всі астронавти поділялися на техніків і офіцерів; проте стюардів, через їхнє особливе становище на кораблі, було заведено відносити до окремої категорії.

Починаючи передстартовий обхід, я насамперед зазирнув до камбузу, де Симон якраз завантажував у ліфт сніданок для Ольги Курінної та її чоловіка Теодора Штерна. Служба подружжя на одному кораблі була звичним явищем у Зоряному Флоті. Окрім Курінної та Штерна, у нас на «Кардифі» було ще дві пари — інженер Анна Гамбаріні зі старшим техніком Хуаном Морено і технік Марі Лакруа з заступником головного інженера Жорже Олівейрою.

Коли я похвалив Симона за розкішний сніданок, він весь просяяв і швиденько приготував мені другу чашку кави.

— І все-таки, Симоне, — сказав я, — не раджу тобі надто рано вставати. Прокидайся разом з рештою команди о сьомій ранку. Снідати ми звикли на швидку руку. Наш попередній стюард займався лише обідом та вечерею.

— Але ж він мав й інші обов'язки, — зауважив Симон. — А я працюю тільки на камбузі, і сніданки для мене не проблема. Якщо з вечора все наготувати, то вранці залишиться просто ввімкнути духовки й нарізати овочі. Прокидатимусь хвилин на сорок раніше і по всьому.

— Гм... Я б не хотів, щоб ти працював цілісінький день. У тебе має бути вільний час.

Хлопець усміхнувся:

— Часу й так буде вдосталь, капітане.

Порівняно зі школою... До того ж я люблю готувати. Для мене це не робота, а задоволення.

Я кивнув:

— Чудово тебе розумію. Для мене робота — також суцільне задоволення. А чим ти ще любиш займатися?

— Читати, — відповів він з таким збентеженим виглядом, ніби зізнавався в чомусь непристойному.

У школі читання художньої літератури, звісно, не забороняли, але й не заохочували. Бюрократи з уряду вважали, що це відволікає учнів від занять кориснішими речами. Ці ж бюрократи напевно пояснили б низькі оцінки Симона з більшості шкільних предметів його захопленням «легким чтивом». А я був переконаний, що в хлопця просто душа не лежала до навчання. Бувають такі діти — наче й не дурні, але неохочі багато вчитися. Крім того, як я вже знав з його особової справи, Симон мав суто гуманітарний склад розуму: він не здав жодного іспиту з технічних спеціальностей, зате без особливих зусиль досконало оволодів усіма вісьмома офіційними мовами Федерації.

Перш ніж залишити камбуз, я сказав:

— Книжки — це добре, Симоне. Корисно і для розуму, і для серця. Я також люблю читати.

Потім я зайшов до контрольного центру

систем життєзабезпечення, який розташовувався в одному відсіку з медчастиною. Цим господарством у нас завідував корабельний лікар, п'ятдесятирічний Сергій Качур — найстарший член екіпажу і єдиний з нас, хто отримав свою основну спеціальність уже не в школі, а в університеті. Медицина завжди була вразливим місцем у підготовці кадрів для Зоряного Флоту. Як свідчила практика, навіть найінтенсивніше навчання не дозволяло зробити з підлітка кваліфікованого лікаря — адже для того, щоб успішно лікувати людей, потрібні не лише знання та практика, а ще й певний життєвий досвід, який приходить лише з роками.

Тому в школі обмежувалися вивченням лише основ медицини, кращі випускники з цієї спеціальності одержували дипломи фельдшерів і медсестер, а майбутніх лікарів набирали вже з чинних астронавтів у двадцятирічному віці. Їх відряджали до медичного центру при Мюнхенському університеті, де вони за чотири роки проходили прискорене навчання й інтернатуру. Як правило, цього вистачало, щоб під час польоту стежити за станом здоров'я екіпажу, лікувати звичайні хвороби і навіть робити найпростіші, але невідкладні операції. Втім, доктор Качур був здатний і на більше, оскільки в період між двадцятьма п'ятьма і сорока роками тричі

проходив чотиримісячні курси підвищення кваліфікації. Свого часу він сподівався перевестися в Дослідницький Департамент, де висували значно вищі вимоги до фахових навичок лікарів. На жаль, через різні обставини, його плани так і не здійснилися.

Доктора Качура на місці я не застав — він також проводив обхід корабля, щоб останній раз перед стартом узяти проби повітря та води в усіх житлових приміщеннях. А пост у контрольному центрі займала технік Сьюзан Грегорі, двадцятидворічна брюнетка с милим веснянкуватим обличчям. Вона зустріла мене трохи сонною усмішкою.

— Доброго ранку, кеп.

— Привіт, Сью, — відповів я. — Як готовність до старту?

Вона глянула на один з дисплеїв, де виводилася діагностична інформація про стан бортових систем життєзабезпечення.

— Перевірка пішла вже по другому колу. Все працює справно. Наша служба до польоту готова.

— Це добре, — сказав я і пильніше придивився до неї. — Ти що, не виспалася?

Сьюзан похитала головою:

— Якраз навпаки. Вчора зарано лягла, збиралася подивитися перед сном фільм, але майже зразу заснула і проспала десять годин.

— Зрозуміло, — кивнув я. — То ти досі не можеш прокинутися?

— Та ні, кеп, зі мною все гаразд, — запевнила вона. — Хіба голова... ну, трохи важка. Та це пусте — зараз вип'ю другу чашку кави й буду в нормі. До речі, наш новий кухар готує смачнющу каву.

— Та що там кава! — недбало стенив я плечима. — От запіканка була просто супер. Тобі сподобалася?

— Я не куштувала, — відповіла Сьюзан. — Бо на сніданок їм лише фрукти. Чи ти вже забув?

— Звісно, ні, — відповів я, намагаючись зберегти незворушність. — Просто з голови вилетіло.

Мені завжди ставало ніяково, коли Сьюзан нагадувала про наші колишні стосунки, тому я поспіхом завершив інспекцію центру життєзабезпечення й попрямував у кормову частину корабля, де розташовувався машинний відсік.

Сьюзан мені дуже подобалася. Мене вабило до неї буквально з першого дня служби на «Кардифі», і вона також не залишалася до мене байдужою. Весь позаминулий рік ми були разом, і я навіть вирішив, що нарешті знайшов собі пару, почав був думати про одруження... але нічого не вийшло.

Я так і не зміг збагнути, яка кішка між нами

пробігла. Вочевидь, і Сьюзан цього не розуміла. Не було ні сварок, ні скандалів, просто ми раптово і без будь-якої видимої причини охололи одне до одного. Ще якийсь час намагалися налагодити наші стосунки, та марно. А після чергової короткої відпустки на Есперансі, яку ми вирішили провести нарізно, кожен з нас повернувся з твердою впевненістю, що в особистому плані між нами нічого бути не може.

Правду кажучи, я очікував, що Сьюзан попросить перевести її на інший корабель. До таких прохань (надто ж коли йшлося про невдалий роман з капітаном) керівництво Флоту ставилося з розумінням і знаходило прийнятне для всіх рішення. Проте рапорт про переведення Сьюзан не подала й продовжувала служити на «Кардіфі», а наші попервах напружені стосунки поступово стали рівними і суто професійними.

Хоча не критимусь: у глибині душі я дуже шкодував про наш розрив. І Сьюзан, напевно, також. Проте ні я, ні вона не бажали повернення до минулого...

Рівно о восьмій годині, закінчивши обхід усього корабля, я ввійшов до рубки керування. Там уже перебувало троє членів команди — старший помічник Ольга Курінна, новоспечений третій пілот Марша Хагрівз, а також суб-лейтенант Хіроші

Йосідо, черговий по містку інженер, відповідальний за роботу систем навігації, засобів зовнішнього захисту, спостереження і зв'язку. Марсі прийшла без мого спеціального запрошення, але в повній відповідності з правилами, які вимагали, щоб при відбутті корабля в рейс і при його завершенні в рубці були всі штатні пілоти.

Я віддав наказ розпочати остаточну перевірку готовності бортових систем. Курінна з Йосідо взялися до справи, а я підізвав Марсі, що доти скромно стояла попід задньою стіною рубки.

— Вчора ввечері ознайомився з твоєю особовою справою. Виявляється практикум з пілотування та навігації ти склала найкраще з-поміж усіх цьогорічних випускників.

Дівчина зашарілася від задоволення.

— А я й не знала...

— Тепер знаєш. Вітаю.

— Дякую, капітане. — Вона трохи повагалася, потім запитала: — А я нестиму окрему вахту, чи лише асистуватиму вам та старпомові?

— Отримаєш окрему вахту. Сьогодні у другу зміну. Але я, звичайно, наглядатиму за тобою.

До восьмої тридцять перевірка бортових систем завершилася, і я оголосив старт. З запуском на повну потужність термоядерними двигунами «Кардиф» залишив орбіту і став віддалятися від Марса, заглиблюючись у

міжпланетний простір. Проте не для того, щоб набрати певну швидкість, причина була в іншому. Всупереч поширеній хибній думці, корабель не потребував ніякого розгону для здійснення надсвітлового стрибка — адже, зрештою, рух у природі відносний. Проте перехід у гіпердрайв супроводжувався потужним електромагнітним імпульсом, і правила безпеки забороняли це робити поблизу населених планет, космічних станцій та інших кораблів, щоб уникнути перешкод у роботі систем зв'язку.

Через чверть години Йосідо доповів:

— Кеп, попередження від Марсіанської Протикосмічної Оборони. Попереду виявлено внутрішньосистемний транспорт Азійського Союзу, що йде зустрічним курсом. Швидкість — дванадцять з половиною. Відстань безпечна — чотири триста, однак нам радять бути насторожі.

— Зрозуміло. Старпоме, скільки до гіпердрайву?

— Шість хвилин десять секунд, — відповіла Курінна.

— Тоді маємо встигнути. Та про всяк випадок ввімкни додатковий захист, Йосідо. Ще чого доброго їм стукне в голову довбанути в нас із лазерних гармат, а потім заявити, що помилково прийняли корабель за великий метеорит.

— Силовий екран задіяно, — відзвітував

Хіроші.

А Марсі тихо промовила:

— От же ж поганці!

— Не поганці, а просто озлоблені, — сказав я.

— Вони звинувачують нас в усіх своїх негараздах. Зокрема вважають, що Північна Федерація обмежила їхній життєвий простір. Спочатку на Землі — коли їм не дозволили захопити Сибір та Австралію, а потім у космосі — коли ми не пустили їх на Марс.

— І правильно зробили. Вони ж відмовилися брати участь у його тераформуванні. Хотіли прийти на все готове.

— Воно-то так, — погодився я. — За логікою все правильно, але... Треба зважати на те, що Федерація займає добру половину земної суші і при цьому її населення складає лише п'яту частину від загальної кількості мешканців Землі. Нам важко уявити, в яких жахливих умовах живе решта людей. У нас часто нарікають на низький рівень життя, безробіття, брак продовольства, погіршення екологічної ситуації. Проте всі наші біди — ніщо, порівняно з проблемами того ж Азійського Союзу, Ісламської Джамахірії і, особливо, Африканської Республіки. Там кояться страшні речі, а ми навіть пальцем не ворухнемо, щоб чимось допомогти... Хіба що купуємо в них резистентних дітей, платимо грубі гроші й лицемірно називаємо це

гуманітарною допомогою. Хоча добре знаємо, що лєвова частка цієї «допомоги» осідає в кишнях їхніх правителів, а простому народові перепадають хіба жалюгідні крихти.

При моїх останніх словах Марсі не стрималася й нишком поглянула на Йосідо. Двадцятидворічний Хіроші помітив це і силувано посміхнувся.

— Чого зиркаєш, мала? Либонь вирішила, що раз я косоокий, то вже й «куплений»? — Він зображав іронію, хоча насправді йому було прикро. — До твого відома, я не китаєць, а японець, і моя країна — член Федерації.

Марсі збентежено опустила очі. Втім, її помилку можна було зрозуміти. У Зоряній Школі вона щодня спілкувалася з учнями різних азійських національностей і, певно ж, уміла їх розрізнати за зовнішністю. Проте Хіроші Йосідо, стовідсотковий японець, за дивною примхою природи мав вигляд типового китайця. Незважаючи на ім'я та прізвище, його частенько приймали за «купленого» — що йому геть не подобалося.

Далі ми мовчки очікували на перший стрибок. Нарешті Курінна оголосила:

— Машинний відсік доповідає про готовність до гіпердрайву. Починаю тридцятисекундний відлік.

Я звично кинув погляд на дисплей, де виводилися характеристики пульсу членів команди

— за правилами, кожен мусив носити на зап'ястку спеціальний браслет з сенсором. Покази свідчили, що ніхто з екіпажу не спить. Гіпердрайв був несумісний зі сном.

Тридцять секунд сплигло і ми ввійшли у надсвітловий стрибок — спокійно й буденно, як робили це безліч разів. При переході в гіпердрайв усі люди на кораблі відчули легку загальмованість, ніби думки в наших головах зненацька наштовхнулися на невидимий пружний бар'єр. Але вже наступної секунди бар'єр зник і все нормалізувалося. До цього явища, яке астронавти називали «дубодум», ми звикли ще зі шкільних років і давно перестали на нього зважати.

Курінна повідомила:

— Системи гіпердрайву працюють у стабільному режимі. Розрахунковий час стрибка — 8 хвилин 52 секунди. Відстань — 0,47 парсека.

Всі оглядові екрани зяяли чорнотою. Вони нічого не показували, оскільки зовні нічого не було. Навіть вакууму. Ми, астронавти, вживаємо слова «летіти» й «політ», розуміючи під цим послідовність стрибків; але ніколи не називаємо польотом сам стрибок — тим більше, польотом у гіперпросторі. Бо нема ніякого гіперпростору; є лише Абсолютне Ніщо, Відвічна Пустка, яку ми пронизуємо, щоб дістатися до зірок. Пустка, жахливіша, ніж будь-який океан енергії...

Коли у 2177 році, трохи більше чотирьох століть тому, було розроблено теорію гіпердрайву і створено перший космічний апарат, який за соті частки секунди долав відстань у кілька астрономічних одиниць, все людство тріумфувало. Зорі, що раніше здавалися таким далекими й недосяжними, враз зробилися близькими й доступними. Перед людьми відкрилася дорога у Великий Космос, не обмежений рамками Сонячної системи. Дорога до інших світів, до нового життєвого простору.

Затамувавши подих, перенаселена Земля стежила за експериментами з тваринами — від мишей до мавп. Потім медики довго спостерігали за чотириногими астронавтами, проводили різноманітні тести і врешті дійшли одностайного висновку, що гіпердрайв їм нітрохи не зашкодив. Настала черга людини... і по всій планеті прокотився стогін жаху й розчарування.

Надсвітловий стрибок не вбивав людей, але геть позбавляв їх глузду, перетворював на цілковитих ідіотів. Одна коротка мить гіпердрайву буквально розплавлювала людський мозок, тоді як розум тварин — і примітивний мишачий, і високорозвинений у приматів — при цьому жодним чином не страждав. Справу не рятували й м'які форми анабіозу, на зразок гібернації. Від божевілля

убезпечувало лише повне заморожування у криогенних камерах, але тут виникала інша, також неподоланна проблема — в середньому вісім з десяти людей не оживали після жорсткого анабіозу, а ті, що вціліли, потребували тривалої відновлювальної терапії. А коли врахувати, що там, біля інших зірок, не було нікого, хто міг би надати медичну допомогу розмороженим людям, то ймовірність смерті зростала до всіх ста відсотків.

Шлях у Великий Космос насправді виявився дорогою крізь пекло. Гіпердрайв, звичайно, знайшов практичне застосування — безпілотні транспорти використовувалися для перевезення термінових вантажів у межах Сонячної системи, а до зірок споряджалися автоматичні дослідницькі станції (скорочено їх називали «автомати»). Але більшість людей це не цікавило. Їх турбували нагальніші питання, передовсім — перенаселеність, забруднення довколишнього середовища і виснаження природних ресурсів.

Проте експерименти з надсвітловими стрибками за участю людей не припинялися. Науковці та інженери постійно удосконалювали системи гіпердрайву, випробували різні моделі й можливі режими роботи, розробляли хитромудрі засоби захисту — та все намарно. Їм не вдавалося навіть зрозуміти, чому гіпердрайв руйнує людський розум. Це, до речі, досі невідомо.

Тільки через двадцять дев'ять років після винаходу гіпердрайву, вже на початку XXIII століття, сталося те, на що вже ніхто серйозно не сподівався: черговий піддослідний залишився після стрибка розумово нормальною людиною. Звали його Раден Афанді; як і переважна більшість добровольців у дослідах з гіпердрайвом, що їх проводила Північна Федерація, він був нелегальним мігрантом і зголосився на участь в експерименті заради надання його родині громадянства.

Дуже скоро стало очевидно, що ані режим гіпердрайву, ані особливості конструкції даної конкретної моделі, ані засоби захисту не відіграли тут ніякої ролі. Причина була в самому Афанді, котрого майже одразу назвали резистентним — тобто стійким, опірним. Значно складніше було з'ясувати — ні, навіть не те, чому він не збожеволів, — а бодай *ознаку*, за якою можна відшукати інших резистентних. В решті-решт, після аналізу тисяч різних варіантів, таку ознаку знайшли. Вона була досить проста і легко виявлялася за допомогою серії не надто складних медичних тестів. От тільки з'ясувалося, що резистентні зустрічаються надзвичайно рідко — приблизно один на два мільйони людей.

У Північній Федерації, де кожен громадянин мав доступ до медицини (якщо не до платної, то до страхової, якщо не до страхової, то до соціальної),

майже всіх резистентних виявляли ще серед немовлят. В інших наддержавках Землі з цим було набагато гірше, надто ж в Африканській Республіці, де понад три чверті населення були позбавлені навіть елементарного медичного обслуговування. Уряд Федерації неодноразово пропонував африканцям допомогу в виявленні резистентних (певна річ, з вигодою для себе), але щоразу тамтешня влада висувала наперед неприйнятні умови.

Як засвідчили генетичні дослідження, резистентність не була спадковою ознакою і не піддавалася штучному прищепленню. Механізм її виникнення й функціонування так і залишився нерозгаданою загадкою. Розподіл резистентних за різними расовими й етнічними групами був приблизно однаковий, а відхилення від середнього в той чи інший бік не виходили за межі статистичної похибки.

Зате виявилася істотна кореляція між резистентністю та розумовими здібностями. Априорі логічно було припустити, що оскільки всі тварини, включно з мавпами, абсолютно невразливі до гіпердрайву, то серед людей найстійкішими мали бути переважно індивіди з низьким рівнем інтелекту. Проте реальна картина виявилася прямо протилежною: у вісімдесяти відсотків резистентних коефіцієнт розумового розвитку перевищував сто

двадцять одиниць, тоді як по всьому людству такий показник мав лише кожен шостий.

З відкриттям резистентності почалася третя космічна ера — зоряна ера. Проте для звичайних людей це нічого не міняло. Всі вони, за винятком жменьки обраних, і надалі були в'язнями Сонячної системи, а проблема перенаселення Землі залишалась такою ж актуальною. Людство загалом здобуло безсмертя — нехай і повільно, дуже повільно, воно таки почало підкорювати Галактику. Зате окремі індивіди, що складали це людство, були приречені померти там, де й народилися. Щоправда, кожен ще мав шанс здійснити міжзоряну подорож у криогенній камері — тепер було кому подбати про тих, хто вижив після розморожування. Але такий спосіб переселення на інші планети, з імовірністю чотири до одного потрапити на той світ, не набув широкої популярності. Хоча охочих ризикнути не бракувало — і саме вони (вірніше, двадцять відсотків уцілілих) ставали засновниками нових позаземних колоній.

Ну а ми, резистентні, стали зняряддям космічної експансії людства. Як і до всіх, хто виокремлювався серед решти людей, до нас ставилися двозначно. Нами захоплювалися і нас зневажали, нам заздрили і нас ненавиділи, ми були елітою й паріями. Ми були астронавтами —

людьми, що літали до зірок...

Нарешті спливли неповні дев'ять хвилин стрибка, і корабель повернувся у простір. На оглядових екранах знову засяяли зорі. Ми перебували на відстані півпарсека від Землі. Сонячне світло долітало сюди за півтора роки.

Курінна звірилася з даними навігаційного комп'ютера й повідомила:

— Вихід проведено в розрахунковій точці. Девіація — 0,36 астроодиниць.

Я подивився на Марсі, збираючись відіслати її з рубки. Але раптом передумав. Дівчина переступала з ноги на ногу, її очі гарячково виблискували. З усього було видно, що їй не терпиться сісти за пульт керування, тільки тоді вона відчує себе повноцінним членом команди.

— Хагрівз, — промовив я.

— Так, капітане? — озвалася вона, миттю прибравши поважного вигляду. Це вперше я назвав її на прізвище, і вона відразу збагнула, що зараз я звертаюся до неї як командир до підлеглого при виконанні обов'язків.

— Займи місце пілота.

Тут Марсі цілковито перемінилася. Спокійно і впевнено, без тіні вдової бравади, вона влаштувалася в кріслі, яке звільнила для неї Курінна, відрегулювала його під себе й викликала

на головний дисплей координати другої опорної точки.

— Розраховувати наступний стрибок, капітане?

— Дій, — кивнув я.

Впоралася Марсі непогано. Хоча й трохи поквапилася з вибором точки входу — комп'ютер ледве встиг розрахувати параметри гіпердрайву, і замість стандартного тридцятисекундного відліку був змушений запустити скорочений десятисекундний.

— Не біда, — сказав я, коли «Кардиф» ввійшов у стрибок. — Таке часом трапляється з усіма, не лише з новачками. Просто намагайся не поспішати. У нас, пілотів, є така приказка: «Хвилину заощадиш, годину втратиш». Запам'ятай її.

— Я знаю, капітане, — відповіла присоромлена Марсі. — Її нам часто повторював адмірал Лопес. Але я забула... захопилася.

— Не біда, — повторив я і швидко перезирнувся з Курінною. Вона легенько всміхнулася, кивнула і вийшла з рубки.

Далі все йшло гладесенько-рівнесенько, і до чотирнадцятої тридцяти, коли закінчилася перша зміна, «Кардиф» пролетів трохи більше тринадцяти парсеків — половину добової норми для корабля, що йде «порожняком», тобто без баржі. На суднах

Зоряного Флоту літна вахта складалася з двох шестигодинних змін. Інші дванадцять годин, від пів на дев'яту вечора до пів на дев'яту ранку, корабель просто дрейфував у космосі. Це був оптимальний режим, що дозволяв нашій нервовій системі цілком відновитися після денної серії стрибків. Гіпердрайв, нехай і слабко, таки впливав на резистентних. І не лише в мить переходу, коли проявлявся «ефект дубодума», а й протягом усього стрибка, хоча свідомо ми цього не відчували. А от уві сні, коли розум відкритий і беззахисний, гіпердрайв узагалі був безжальний. Одного разу, ще на «Амстердамі», я брав участь у цілодобовому польоті — і тоді мені снилися розкішні кошмари.

О пів на третю Марсі передала вахту Курінній, вельми задоволена собою. Я також був задоволений нею — вона виявилася чудовим пілотом. Що тут казати, я мав серйозні претензії до Зоряної Школи, яка позбавляла учнів дитинства, давала їм украй однобічну освіту. Разом з тим я не міг заперечувати, що саме завдяки цьому її випускники вже в чотирнадцятирічному віці були справжніми фахівцями за своєю основною спеціальністю.

— Це було зовсім неважко, — похвалилася Марсі, коли ми вийшли з рубки й попрямували до їдальні, де нас чекав приготований Симоном обід (за твердженням Курінної, «повний відпад»). — Я

нітрохи не втомилася.

— Важкі не самі стрибки, — зауважив я. — Важко день у день, цілісінькі тижні проводити в польоті.

— То це ж класно!

— Певна річ, класно. Але й важко — одне іншому не суперечить. Ти не квапся з висновками. От на зворотному шляху будемо тягти баржу — тоді подивимося, якої ти заспіваєш.

— Не заспіваю, — відповіла вона з усмішкою.

Я теж усміхнувся. Марсі, дарма що була дівчиною, дуже нагадувала мене самого в такому ж віці. Я ще не вирішив, гарно це чи погано.

* * *

З появою в команді «Кардифа» третього пілота у мене істотно побільшало часу на виконання власне капітанських обов'язків, частину яких я раніше делегував старшому помічникові Курінній та головному інженерові Штерну. Втім, це була звична практика в Зоряному Флоті, бо близько двох третин наших кораблів літали з недовкомплектованими екіпажами. Особливо гостро відчувалася нестача пілотів, тому багатьом капітанам, а не лише мені, доводилося, крім усього іншого, щодня нести літну вахту. Я понад рік бомбардував штаб заявками, поки, нарешті, до моїх

вимог дослухалися.

Щоправда, у перші три дні рейсу я майже постійно перебував на містку, коли чергувала Марсі, і контролював її дії. Але поступово переконався, що вона успішно справляється як з самими стрибками, так і з тягарем відповідальності за керування кораблем. А відтоді, як Марсі стала називати мене «кеп» замість «капітан», я остаточно впевнився в тому, що вона вже більш-менш освоїлася на кораблі, і почав дедалі частіше залишати її саму на вахті — вірніше, у парі з Хіроші Йосідо, котрий, як і багато інженерів, додатково вивчав астронавігацію і в разі потреби міг прийти їй на допомогу. Проте, забігаючи наперед, відзначу, що такої потреби не виникало.

Сто дев'яносто шість парсеків, що розділяли Землю та Цефею, ми подолали за неповні вісім діб. Це була найстарша (хоч і не найближча) зоряна колонія Землі, її почали заселяти майже відразу після відкриття резистентності й утворення Зоряного Флоту. Цефея вже давно стала цілком самодостатньою колонією і більше не відчувала потреби в штучному прирості населення. А проте цефейці, прагнучи додатково урізноманітнити свій генофонд, час від часу замовляли з Землі дітей — певна річ, у вигляді ембріонів. Ну, а на Землі відбою не було від охочих продовжити свій рід на інших планетах, тож дітей вистачало як для тих

колоній, що лише розвивалися, так і для вже сталих, на зразок тієї ж Цефеї, Таури, Сагітарії або Есперанси.

За правилами Зоряного Флоту, після кожного перельоту в один кінець екіпажу корабля належав один день відпустки на планеті (а якщо рейс тривав понад чотирнадцять діб, то цілих два дні). Але, оскільки призначена для нас баржа вже була готова до відправлення, ми вирішили не марнувати зароблений вихідний і вирушили до Землі відразу після вивантаження з трюмів корабля контейнерів з ембріонами дітей і поповнення бортових запасів продовольства. Правда, Марсі з Симоном були трохи засмучені таким рішенням, але я пояснив їм, що зараз на Цефеї невдалий час для екскурсій: на обох населених континентах була пізня осінь, дощова і сльотава, а на Арктичному материку цілоріч панувала сувора зима.

— Ще встигнете побувати тут улітку, — пообіцяв я. — А знайомство з колоніями вам краще розпочати з Есперанси. Повірте мені на слово: ви ще радітимете, що зараз ми заощадили зайвий день.

Наш зворотний рейс був складніший і триваліший, позаяк ми вели на буксирі здоровенну баржу, завантажену п'ятистами тисячами тонн відбірного цефейського зерна для вічно голодних землян. Сама по собі процедура буксирування була проста: спочатку ми по радіозв'язку програмували

навігаційну систему баржі й відправляли її в стрибок, після чого йшли слідом за нею.

Після гіпердрайву виникала девіація — відхилення точки виходу від наперед заданих координат, яке часом досягало однієї астрономічної одиниці. Це не мало нічого спільного з похибкою в розрахунках чи з неточністю встановлення початкових умов. Девіація була наслідком фундаментальних законів природи, єдино відомим науці проявом квантового принципу невизначеності на макрорівні. Як результат, після стандартного стрибка на півпарсека головний і проваджений кораблі розділяла пристойна відстань — і добре, якщо це був лише десяток-другий мільйонів кілометрів. Але в будь-якому разі нам доводилося додатково здійснювати короткий стрибок до баржі, щоб мати змогу віддавати їй інструкції в режимі реального часу, без тривалої затримки. А потім усе починалося по новому.

Загалом, справа була не надто складна, але значно марудніша, ніж одиночний політ. Марсі нарешті переконалася, що не все коту масниця, і перестала задирати носа, хоча й надалі чудово справлялася зі своєю роботою. Крім того, вона більше не чіплялася до мене зі своїми учбовими планами — зрозуміла, що я мав цілковиту слухність, коли радив їй не квапитися з подальшим навчанням, а спершу звикнути до служби.

А от Мілош, попри наші зі Штерном умовляння, вперто продовжував навчання. В такій його одержимості навряд чи завинила одна лише школа. Просто він належав до того типу емоційно відморожених дітей, які зовсім не хочуть бути дітьми і прагнуть якомога швидше подорослішати. Штерн час від часу нарікав на Мілошеве надмірне завзяття, та разом з тим не міг нахвалитися його високою, як на новачка, інженерною кваліфікацією.

Зате Симон ніяких нарікань ні в кого не викликав. З першого ж дня він став улюбленцем усієї команди, і його ладні були носити на руках. Ми, астронавти, люди аж ніяк не бідні, наші службові оклади не поступаються гонорарам у шоу-бізнесі, кіно та спорті, тому ми звикли до всього найкращого, і досі нас дуже дратувала відсутність нормальної їжі під час рейсів. Звісно, наші холодильники на кораблі були напхані різноманітними делікатесами, що й не снилися переважній більшості землян. Проте ні бутерброд з товстим шаром червоної або чорної ікри, ні нашвидкуруч розморожений у мікрохвильовій пічці омар не здатні замінити приготованих за всіма правилами кулінарного мистецтва вишуканих страв, на які Симон був справжній мастак.

— Знаєш, кеп, — якось сказала мені Курінна. — Я впевнена, що до нас не випадково потрапило троє кращих за своїми спеціальностями

випускників. Ти точно підмазав когось із кадрового відділу. Зізнавайся, багатенький Буратіно, скільки заплатив — і ми розділимо твої витрати.

Я не зізнався, бо хабарів нікому не давав. Проте мав велику підозру, що тут не обійшлося без сприяння адмірала Лопеса.

А Марсі, що чула нашу розмову, згодом запитала в мене:

— Кеп, чому старпом назвала вас «буратіно»? Це ж італійською означає «маріонетка».

— Не тільки, — відповів я. — Також Буратіно — персонаж однієї казки. На зразок Пінокіо — проте не зовсім.

— А хто такий Пінокіо, — поцікавилася Марсі.

Трохи повагавшись, я запросив її до своєї каюти й відчинив шафу, де стояли мої найулюбленіші книжки — і не звичайні електронні планшети, а найсправжнісінькі паперові, в чудовому поліграфічному виконанні, з твердими обкладинками. Діставши з першої полиці томик Карло Коллоді, я передав його Марсі.

— Можеш почитати. А заразом підтягнеш свою італійську.

Марсі з сумнівом подивилася на ілюстровану обкладинку, потім обережно відкрила книжку і перегорнула кілька сторінок.

— Але ж вона дитяча, кеп!

— Так, дитяча, — відповів я. — Та це не значить, що погана.

— Я й не кажу, що погана. Просто... такі книжки читає Симон.

— І правильно робить.

З трохи розгубленим виразом обличчя вона окинула поглядом книжки в моїй шафі, особливо відзначивши увагою яскраво оформлені корінці на першій полиці.

— Це теж дитячі?

Я ствердно кивнув:

— Найкращі дитячі книжки. Найцікавіші.

— Ви їх читаєте?

— І перечитую. А що тут такого?

Марсі розгублено труснула головою.

— Але ж, кеп, ви дорослий!

Я тепло всміхнувся їй.

— Одне іншому не заважає. Згодом ти це зрозумієш... Гм, сподіваюся, що зрозумієш. От Мілош точно ніколи не зрозуміє. А ти ще можеш зрозуміти.

— Що зрозуміти?

— Це, — вказав я на першу полицю, — частина нашого втраченого дитинства. Того дитинства, якого нас позбавили в школі. Подорослішавши, багато з нас починають усвідомлювати цю втрату і прагнуть надолужити згаяне. До прикладу, я люблю читати дитячі

книжки. Особливо мені подобаються старі — дев'ятнадцятого, двадцятого та двадцять першого сторіч. Вони розумні, добрі, але без нав'язливого моралізму, чим грішать сучасні. І фантазія в них розкутіша. От, скажімо, ця, — я висунув одну з книжок, — про дівчинку Алісу, яка провалилася в кролячу нору й потрапила до Країни Див. Ця — про хлопчика Пітера, що не хотів ставати дорослим. Ця — про пригоди дівчинки Дороті у Країні Оз. А ця — ти її не зможеш читати, бо вона моєю рідною мовою, — про хлопчика, якого всі називали просто Малим, і про його друга Карлсона, що мешкав на даху. А тут, — я посунувся вправо, — вже не зовсім дитячі книжки. Про людей і казкових істот, ельфів, гномів та гобітів, що протистоять зли силам. Про хлопця-чаклуна Гаррі та його боротьбу з Темним Лордом... Лише з роками я зрозумів, як мені бракувало таких книжок, коли я навчався в школі.

Після деяких роздумів Марсі повернула на місце «Пригоди Пінокіо» і взяла «Гобіта», очевидячки під впливом моїх слів, що це *не зовсім дитяча* книжка.

— Спробую почитати.

— Тільки не змушуй себе, — застеріг я. — Бо інакше все зіпсуєш.

— Звичайно, кеп, — пообіцяла вона. — Я не збираюся читати понад силу. Навіщо марнувати час на те, що некорисно й нецікаво?

Я майже не сумнівався, що вже наступного вечора Марсі поверне мені книжку і скаже, що їй це нецікаво. Але помилився — вона повернула її лише за три дні й неспішно, ніби соромлячись, попросила продовження. Я дав їй перший том «Володаря Перснів».

Розділ 3

Есперанса

Довізши до Землі зерно, ми затрималися в Сонячній системі рівно настільки, скільки було потрібно для планового техогляду корабля, його заправлення дейтерієм і завантаження трюмів різними різнощами. Відтак узяли на буксир баржу з високотехнологічним обладнанням і попрямували до системи зорі Алансар, довкола якої оберталася планета Есперанса.

Дев'яносто відсотків рейсів «Кардиф» здійснював саме за цим маршрутом, і для багатьох членів нашої команди Есперанса була більшою мірою домом, аніж Земля. А для декого — просто домом, справжнім домом. Так, у інженера Анни Гамбаріні та старшого техника Хуана Морено на цій планеті зростали доньки-близнючки (на жаль, не резистентні), Хіроші Йосідо два роки тому одружився з місцевою дівчиною, а Теодор Штерн узагалі був родом з Есперанси — одним з вісьмох її

громадян, що нині перебували на дійсній службі в Зоряному Флоті. Зрозуміло, що й для Курінної, дружини Штерна, Есперанса стала рідним світом, а його сім'я — її сім'єю.

Що ж до мене, то я вже давно вирішив, що в майбутньому, коли спишуть «на берег», без варіантів оселюся на Есперансі. І в цьому рішенні я був далеко не оригінальний. З-поміж дев'яти планет, колонізованих Північною Федерацією, найбільшою популярністю серед астронавтів користувалася саме Есперанса — в середньому кожен третій відставник обирав її для проживання.

Есперанса, що знаходилася на відстані трьохсот вісімдесяти парсеків від Землі, була найвіддаленішою із зоряних колоній, але історично склалося так, що вона виявилася першою придатною для життя планетою, виявленою автоматичними дослідницькими станціями ще до відкриття резистентності. Тоді ж влада Південної Америки здійснила божевільну спробу її колонізації, яка, звичайно ж, із тріском провалилася.

З появою резистентних, а отже, й пілотованих людьми кораблів, було виявлено інші планети із земними умовами, значно ближчі, ніж Есперанса. Зокрема, в радіусі двохсот парсеків від Сонця таких планет знайшлося аж сім. П'ять з них застовпила за собою Північна Федерація, до складу якої на той

час увійшла й Південна Америка, а решту дві прибрав до своїх рук Азійський Союз.

Ані Ісламська Джамахірія, ані Африканська Республіка в цьому поділі участі не брали, позаяк на той час не мали міжзоряних кораблів. Власне, африканці й досі їх не мають, а всіх своїх резистентних (вірніше тих, кого виявляє їхня недолуга медицина) вони продають Федерації. Джамахірія зрештою завела невеликий флот, з чималими труднощами колонізувала одну-єдину планету й дотепер висмоктує з неї всі соки, одночасно торгуючи з Федерацією зайвими резистентними. До речі, Азійський Союз також не гребує продажем частини своїх резистентних — здебільшого дівчат і слабких на здоров'я хлопчиків.

Можливо, Есперанса ще б довго залишалася незаселеною, якби не жадібність Азійського Союзу, що заявив на неї свої права. Претензії ґрунтувалися на записях автоматичної дослідницької станції «Ланьчжоу», що відбула в політ у 2192 році й цілих три десятиліття блукала в космосі через збій навігаційної програми (звична річ для «автоматів»), аж поки її випадково знайшли в околицях Зорі Барнарда. З цих записів випливало, що «Ланьчжоу» побувала в системі Алансар і виявила там придатну до життя планету на два роки раніше від південноамериканського «автомата», а тому першість у відкритті Есперанси належить Союзові.

З точки зору міжнародного права й елементарного здорового глузду це твердження не витримувало жодної критики, проте азійський уряд наполягав на своєму і вимагав від Федерації безумовного визнання його права на Есперансу.

Через півстоліття після тих подій було переконливо доведено, що бортові записи «Ланьчжоу» — майстерна підробка, а сама автоматична станція навіть близько не підходила до Есперанси. Історики зійшлися на думці, що Азійський Союз затіяв увесь цей блеф з метою виторгувати в Північній Федерації певні політичні поступки.

Проте Федерація торгуватися не стала. За наполяганням сенаторів з країн Південної Америки федеральний уряд дещо притримав темпи освоєння найближчих планет і спрямував звільнені ресурси на колонізацію Есперанси. Азійський Союз, звісно, став дибки, але вдіяти нічого не міг — перевага Північної Федерації в космосі була незаперечною.

Попервах експерти одноставно пророкували Есперансі вкрай уповільнений розвиток через значну віддаленість від Землі, але вже перші десятиріччя спростували ці песимістичні прогнози. М'який, благодатний клімат майже на всіх широтах, крім крайньої півночі та крайнього півдня, відсутність серйозних погодних катаклізмів, багатство природних ресурсів сприяли швидкому

зростанню колонії. Навіть віддаленість планети, яку вважали істотною перешкодою, на практиці відіграла позитивну роль, привчивши колоністів менше сподіватися на допомогу Землі й більше покладатися на власні сили. Наразі Есперанса була хоч і не найчисельнішою, зате найзаможнішою, найуспішнішою і найсамотійнішою з усіх зоряних колоній.

* * *

Згідно з приписами правил безпеки, зі свого останнього довгого стрибка «Кардиф» разом з баржею вийшов за межами системи Алансар, на відстані двох десятків астрономічних одиниць від зорі. Далі ми йшли короткими стрибками з мінімальною девіацією, а за півмільйона кілометрів від Есперанси запустили термоядерні двигуни й рушили до планети на реактивній тязі. Вірніше, не до самої планети, а до великої космічної станції на її орбіті.

За кілька хвилин Гамбаріні, що чергувала за інженерним пультом і, зокрема, відповідала за зовнішній зв'язок, повідомила:

— База вітає, нас, кеп. Просить передати контроль над баржею.

— Контроль передати, — розпорядився я. — Надіслати запит про номер причалу.

Вже під керування диспетчера зі станції баржа стала повільно віддалятися від корабля, рухаючись назустріч буксирувальнику, який мав доправити її до вантажного терміналу.

— Четвертий зоряний причал готовий нас прийняти, — доповіла Гамбаріні.

— Гаразд, — відповів я. — Курс на четвертий зоряний.

— Виконую, кеп, — відповіла Курінна, яка саме була черговим пілотом.

Під її керуванням «Кардиф», уже без баржі, продовжив зближення зі станцією, орієнтуючись на четвертий причал у секторі для міжзоряних кораблів. Збільшене зображення на допоміжному екрані зовнішнього спостереження свідчило про те, що перші три причали, а також п'ятий зайняті іншими кораблями.

— До п'ятого пришвартовано транспорт «Загреб», — озвалася Марсі, що сиділа за резервним пультом; я так і думав, що вона не втратить нагоди продемонструвати нам, що гарно вивчила базу даних Зоряного Флоту і тепер здатна розпізнати кораблі за їхнім зовнішнім виглядом, не вдаючись до допомоги комп'ютера. — До третього — «Херсонес», до другого — дослідницький крейсер «Посейдон». А до першого... — Тут Марсі завагалася. — Дивно. Спершу я думала, що це «Окленд», але... ні, інший. Не знаю, як він

називається, — сказала вона засмучено.

— «Ернесто Че Гевара», — відповіла Гамбаріні.

Марсі здивувалася:

— Це ж ім'я якоїсь людини, правильно? А всі вантажні кораблі Федерації називаються на честь міст. Цей корабель точно вантажний. Хіба він не наш?

Я невизначено знизав плечима.

— Складне питання. Він наш і не наш одночасно. Не наш — бо не належить до Зоряного Флоту Федерації. Та разом з тим і наш — бо є власністю Есперанси, яка придбала його в Азійського Союзу. Зараз «Че Гевара» проходить капітальний ремонт, на ньому оновлюється все електронне начиння й переробляється інтер'єр. Після ремонту він стане першим міжзоряним кораблем флоту Есперанси.

— Як же так? — запитала шокована Марсі. — Хіба це можливо? За законами Федерації, всі кораблі, устатковані системами гіпердрайву, неодмінно мають перебувати у власності центрального уряду.

Курінна й Гамбаріні лише поблажливо посміхнулися. А я пояснив:

— Ти мусиш зрозуміти одну річ, Хагрівз. Дійсність не в усьому відповідає тому, чого вас навчали в школі. Закони Федерації діють на

Есперансі лише в тій мірі, в якій це влаштовує самих есперансців. Вони просто ігнорують конституційну норму про зверхність федерального законодавства і передовсім керуються своїм власним. Така ж ситуація і в інших розвинених колоніях, які вже не мають критичної залежності від постачання з Землі. Де-факто всі вони є самостійними державами, пов'язаними з Федерацією взаємовигідним співробітництвом.

Марсі глибоко замислилася над моїми словами, які явно стали для неї відкриттям.

— А як же бути з коштами, витраченими на освоєння планет? Гроші наших громадян, їхня праця йдуть на те, щоб забезпечити гарне життя для колоністів...

— ...які, — підхопив я, — своєю працею допомагають вижити десяти мільярдам громадян Федерації, як землян, так і марсіан. Кошти, витрачені на колонізацію, повертаються сторицею, бо лише завдяки існуванню зоряних колоній наші співвітчизники не голодують. Авжеж, якість їхнього життя залишає бажати кращого, дев'яносто відсотків населення змушені обмежувати себе в усьому й задовольнятися одноманітним харчуванням. Але від голоду, в усякому разі, люди не помирають. А раз так, то нікого не має турбувати, що на Есперансі більше шанують місцеві закони, ніж федеральні, колоніальну

адміністрацію називають урядом, а губернатора — президентом. Припускаю, що деяких надміру амбітних земних політиків і чиновників такий стан справ не влаштовує, але в них руки закороткі щоб дотягтися бодай до Таури, не кажучи вже про Есперансу. Що вони можуть вдіяти — оголосити ембарго? Так це буде удар передовсім по самій Землі. Військо для приборкання непокірливих колоністів також не надішлеш — нас, резистентних, дуже мало, а з охочих узятися за таку брудну роботу навряд чи набереться бодай одна рота. До того ж усі наші планети мають непогану протикосмічну оборону — щоб відбиватися від можливих нападів азійських та джамахірійських кораблів, але з таким самим успіхом вона може протистояти й силам Федерації. Тому наш уряд змушений миритися з реаліями й задовольнятися рівноправними відносинами з зоряними колоніями. Тепер зрозуміло?

— Так, кеп, зрозуміло, — сказала Марсі. — Але я іншого не второпаю. Якщо в Есперанси з Федерацією взаємовигідне співробітництво, то навіщо їй свій міжзоряний корабель? По-моєму, його експлуатація обійдеться набагато дорожче, ніж послуги земних кораблів.

— Тут ти маєш рацію, — погодився я. — Влада Есперанси планує задіяти «Че Гевару» для прямої торгівлі з іншими колоніями, але зараз

потреба в ній невелика і в найближчому майбутньому навряд чи щось зміниться. Основна стаття експорту всіх без винятку зоряних колоній — продукти харчування, тож торгівля між ними полягатиме здебільшого в обміні делікатесами. От, наприклад, на Есперансі вирощують найкращу каву, рівної якій нема більше ніде; на Сагітарії з нез'ясованих поки причин звичайні сорти винограду дають унікальне за своїми смаковими якостями вино; а Тевтонія — єдина планета, де змогли прижитися всі земні осетрові.

— Цим можна торгувати й через Землю, — зауважила Марсі.

— Так і роблять, — підтвердив я. — А позаяк між Землею й колоніями кораблі ходять з повнісінькими трюмами, та ще й буксирують баржі, така торгівля обходиться порівняно дешево. В кожному разі, дешевше, ніж ганяти між самими колоніями напівпорожній корабель. Але для Есперанси це не головне. Є ще така штука, як престиж. Більшість есперансців вважає, що мати свій міжзоряний корабель — це круто. А їхня планета досить багата, щоб дозволити собі витратитися задля підвищення престижу — як у власних очах, так і в очах інших колоній.

На цей час ми вже досить близько підійшли до станції, щоб добре бачити її без будь-якого збільшення. Четвертий причал був прямо по курсу

«Кардифа», який тепер летів у режимі гальмування. Курінна готувалася розпочати маневри зі швартування.

— А як бути з командою корабля? — знову озвалася Марсі. — Адже на Есперансі замало резистентних. До того ж усіх їх ще дітьми відправляють на навчання в Зоряну Школу, а потім вони служать у Зоряному Флоті.

— Ну, щодо резистентних ти помиляєшся, — заперечив я. — Їх на Есперансі вдосталь.

— Ви кажете про стар... про відставних?

— Саме про них. Як мінімум дві сотні цілком можуть літати — щоправда, не регулярно, а з тривалими перервами. Один рейс, потім команду змінюють, після другого знову ротація — і так далі. Можна не сумніватися, охочих буде вдосталь.

Марсі повільно кивнула:

— Так, це вихід. Хоча, мабуть, на командні пости краще взяти молодших астронавтів. Принаймні на пост капітана. Гадаю, можна знайти якого-небудь старшого помічника, що погодиться проміняти службу в Зоряному Флоті на капітанську посаду.

Я мало не кинув на Марсі сердитий погляд, але вчасно збагнув, що її міркування мають суто абстрактний характер і вона навіть не підозрює, що своїми словами зачепила дуже болючу для Курінної тему. Власне, це я утнув велику дурницю,

дозволивши завести розмову на такий хисткий ґрунт.

Чотири роки тому, коли попередній командир «Кардифа» готувався піти у відставку, Курінна розраховувала посісти його місце. Втім, тоді їй було лише двадцять п'ять років, тому навряд чи вона була стовідсотково впевнена у своєму майбутньому капітанстві, але надії на це поклала. Одначе у штабі розважили інакше, її залишили на посаді другого пілота й старшого помічника, а капітаном призначили офіцера з іншого корабля — мене.

Якби я був принаймні ровесником Курінної, особливих проблем не виникло б. Проте на той час мені ще не минуло двадцяти чотирьох років, у школі я навчався на два класи молодше за неї, і просто сказати, що вона була обурена таким рішенням начальства, значило б дуже прикрасити ситуацію.

Перші кілька місяців на новій посаді мені доводилося скрутно. Та зрештою Курінна змирилася з ситуацією, і в цьому була чимала заслуга її чоловіка, головного інженера Штерна, старшого від неї на дев'ять років, який доклав титанічних зусиль, щоб загасити наш конфлікт і налагодити між нами нормальні стосунки. А згодом ми навіть потоваришували, хоча я підозрював, що гіркий осад у неї таки залишився.

Нещодавно

керівництво

Есперанси

запропонувало Штернові, своєму співвітчизнику, стати головним інженером «Че Гевари», а Курінній пообіцяли посаду капітана. Штерн рішуче відкинув цю пропозицію, через що серйозно посварився з дружиною. Курінна дуже хотіла командувати кораблем і, мабуть, заради цього навіть пішла б на розрив з чоловіком — от тільки капітанство на «Че Геварі» їй пропонували винятково через Штерна, який заслужено вважався одним з найкваліфікованіших інженерів Зоряного Флоту.

Сам же Штерн, як і я, завжди мріяв стати астронавтом-дослідником, а перейти на «Че Гевару» означало для нього відмовитися від своєї мрії і до кінця кар'єри займатися вантажними перевезеннями. Власне, він би давно отримав призначення в Дослідницький Департамент, коли б не висував, як неодмінну умову, переведення разом з ним і дружини. А з цим виникали проблеми...

Коли ми пришвартувались і виконали всі необхідні дії з переведення систем корабля в режим стоянки, я оголосив екіпажеві про початок семиденної відпустки — саме стільки ми заробили під час рейсу за маршрутом «Есперанса — Земля — Цефея — Земля — Есперанса». Невдовзі всі члени команди залишили борт «Кардифа», кваплячись роз'їхатися по своїх домівках (Марсі, Симона та Мілоша взяли під свою опіку Курінна зі Штерном),

і тільки я один затримався: по-перше, капітан завжди покидає корабель останнім, а по-друге, мені ще належало зустрітися з інспектором по вантажах. Як командир корабля, я одночасно виконував обов'язки суперкарго, і якщо за баржу ніс відповідальність як за одне ціле, то за вантаж у трюмах мусив відзвітувати мало не поштучно.

Протягом години всі документи було оформлено, і станційні працівники взялися за розвантаження. А я, прихопивши з каюти дві валізи, вийшов з корабля через пасажирський люк і тунелем рушив до терміналу.

Там на мене чигав сюрприз: у кріслах попід стінкою сиділи Симон та Марсі, а поруч на гравіплатформі лежали їхні валізи з речами. Перед моєю появою Симон, схоже, дрімав (за нашим бортовим часом був уже пізній вечір); Марсі доїдала морозиво, вочевидь, куплене десь на станції.

— Отакої! — промовив я заскочено. — Невже Курінна та Штерн загубили вас і нічого не помітили?

— Ні, кеп, — відповіла Марсі трохи збентежено. — Вони самі нас відпустили.

— З якого це дива?

— Ну... взагалі, я запитала в них, як би ви поставилися до того, щоб я пожила у вас...

— І я також, — додав Симон.

— Ага, — підтвердила Марсі. — Тоді й Симон сказав, що хоче до вас. Спочатку старпом була проти, але шеф її переконав. Мовляв, це піде вам на користь.

— Ясно, — протягнув я розгублено. — Гарненькі справи!

— Ви незадоволені? — стривожилась Марсі.

— Ми вам заважатимемо? — майже одночасно з нею запитав Симон. — У вас немає для нас місця?

— Та ні, тут без проблем, — запевнив я їх. — І місце для вас знайдеться, і заважати не будете. Просто... просто я боюся, що не зможу подбати про вас як годиться.

— А навіщо? Ми самі про себе подбаємо, — жваво заперечила Марсі. Вона встала з крісла й викинула обгортку від морозива в найближчий утилізатор. — Ми ж не діти, кеп.

— Вам буде нудно зі мною, — продовжував відбиватися я, втім, не дуже енергійно. — А у Штерна багато родичів, що мешкають поблизу, серед них купа племінників і племінниць, декотрі вашого віку...

— Отож-то, — промовив Симон. — Це мене й лякає. Зовсім не те, що багато людей, а те, що всі вони один для одного свої, і серед них ми будемо чужими.

— Точно, — підтримала його Марсі. — Коли

шеф розповідав про свою численну рідню, я зрозуміла, що для мене це буде занадто. І для Симона також, — додала вона, щойно той розкрив рота. — От Мілошу все по цимбалах, він замкнеться в своїй кімнаті й займатиметься там з ранку до вечора. А ми з Симоном хочемо просто відпочити. Ви якось казали, що мешкаєте на острові в тропіках, запрошували нас погостювати. — Вона променисто всміхнулася. — Ну от ми й збираємося до вас завітати. Тільки прямо звідси, а не від шефа та старпома.

Не стримавшись, я всміхнувся у відповідь:

— Що ж, прошу до мене в гості. Тільки ви не подумайте, що я не радий вам, просто все це звалилося на мене геть несподівано. Хоча б попередили.

— Старпом пропонувала зв'язатися з вами, — відповів Симон. — Але шеф відмовив її. Сказав, що тоді ви спробуєте викрутитися.

— Авжеж, він добре мене знає, — сказав я, поставивши свої валізи на гравіплатформу. — Гаразд, ходімо.

Інші члени нашої команди мешкали на Юкатанському материку, тому полетіли зі станції на рейсовому транспорті в Есперо-Сіті, столицю планети. Мій же дім знаходився на острові Болівара посеред Карибського океану, і щоразу, покидаючи

Есперансу, я залишав у станційному ангарі невеликий чотиримісний орбітальний шатл, який дозволяв мені швидше дістатися додому.

Ще коли «Кардиф» пришвартувався до станції, я надіслав до диспетчерської запит, щоб шатл підготували до відльоту, і тепер він чекав на нас у спеціальній катапульті. Ми влаштувалися в кабіні — я з Марсі попереду, а Симон на задньому сидінні, — я провів стандартну перевірку систем і повідомив диспетчерові про повну готовність до старту. А своїх юних супутників попередив:

— Гравікомпенсатори задіяні, але не на всі сто відсотків. Тож приготуйтеся — вас трохи трястиме.

— От і добре, — з виглядом бувалого космічного вовка схвалила Марсі. — Це дозволить відчувати політ.

Симон нічого коментувати не став. Хоча з виразу його обличчя було зрозуміло, що ми могли б спокійнісінько обійтися і без усіх цих пілотських заморочок.

Перший раз нас труснуло, коли електромагнітна катапульта пожбурила шатл у космос. Кілька хвилин ми летіли за інерцією, віддаляючись від станції, потім я запустив реактивні двигуни і став знижатися до планети.

— А можна мені порулити? — набравшись сміливості, попросила Марсі. — У мене добре виходить.

З її особової справи я це знав. Вона була найкращою у випуску за всіма пунктами програми підготовки пілотів, включно з орбітальними й атмосферними маневрами.

— Добре, — погодився я, — можеш порулити. Дотримуйся заданого курсу й уважно стеж за показами навігаційних супутників. А ще врахуй, що Есперанса вдев'ятеро масивніша за Марс.

— Звичайно врахую, кеп, — відповіла вона.

Я переключив керування на її пульт, але будь-якої миті був готовий повернути собі контроль над шатлом.

Утім, цього не знадобилося. Марсі керувала шатлом уміло і впевнено, правда, ввійшла в атмосферу по надто пологій траєкторії, проте рикошету не сталося. Розжарене від тертя повітря палало за бортом і шлейфом тяглося позаду шатла; а оскільки це відбувалося на нічному боці планети, то видовище з кабіни відкривалося дивовижне. Марсі тихенько попискувала від задоволення. Симон також насолоджувався польотом, дарма що йому було трохи лячно.

Поступово суцільне вогнище за бортом змінилося окремим сполохами, які дедалі слабшали, аж поки зовсім щезли. Продовжуючи гальмувати і знижуватися, шатл мчав на захід навздогін сонцю. Коли ми досягли тропосфери, я знову перебрав на себе керування і трохи відкоригував курс. Попереду

багряними барвами розгорялася вечірня заграва, а за п'ятнадцять кілометрів під нами розкинулася спокійна гладінь Карибського океану.

Притиснувшись лобом до прозорої стінки кабіни, Симон подивився вниз і промовив:

— Я ще ніколи не купався в морі. І в океані також. Лише в басейні.

— А ще у ванні, — з посмішкою докинула Марсі. — А от я, коли була малою, росла серед моря. На острові Мелвіл. Тільки там дуже холодно.

— Зате на моєму острові завжди тепло, — сказав я. — Накупаєшся вволю.

До острова Болівара ми підлетіли майже на черепащачій швидкості — сімсот п'ятдесят кілометрів на годину. За місцевим часом була шоста вечора, нижній край сонця вже торкався обрію.

Щоб показати Марсі й Симонові острів, я перед заходом на посадку зробив велике коло.

— Ось у цій лагуні по правому борту, її називають Перлистою, найкращий пляж, — повідомив я. — А в бухті прямо за курсом — наш невеличкий морський порт. Там раніше стояла й моя моторна яхта.

— Раніше? — перепитала Марсі. — А зараз?

— Її більше немає. Півроку тому четверо хлопців-старшокласників позичили її без мого дозволу, щоб покататися зі своїми подружками, але

не впоралися з керуванням і налетіли на рифи.

— Вони всі потонули?

— На щастя, ні. Вчасно нагодилися сили берегової охорони. Яхту також вдалося б урятувати, якби саме тоді не розгулявся сильний шторм. Її просто на друзки розтрощило.

— Шкода... — зітхнув Симон, уявивши, либонь, як було б чудово прогулятися на яхті по океану. — А що з тими хлопцями, які розбили яхту? Їх запроторили до виправної колонії?

— Ні в якому разі. Це не Земля, тут за таке не кидають за ґрати. Вони ж не мали злого наміру, просто утнули дурницю. Всіх чотирьох засудили до громадських робіт на період літніх канікул. Саме зараз вони відбувають покарання.

— Теж мені покарання! — пирхнула Марсі.

— Для них серйозне. Вони працюють по сорок годин на тиждень, тоді як інші школярі відпочивають і розважаються.

— Але ж ви зазнали збитків...

— Їх відшкодувала страхова компанія. Вона намагалася позиватись до батьків тих хлопців, але суд відхилив її претензії. В умовах полісу був присутній пункт про аварію яхти з вини третіх осіб, а отже, компанія отримувала від мене страхові внески за можливість кораблетрощі внаслідок угону, тому не могла претендувати на додаткову компенсацію.

— Оце так-так! — здивовано промовила Марсі. — Бачу, тут і справді геть інші закони.

— Нормальні закони. Людські, а не драконівські. — Я остаточно згасив швидкість шатла, вимкнув реактивні двигуни і, задіявши антиграві, став заходити на посадку. — Ця справа вже закрита. Зараз для мене будують нову яхту, ще кращу за попередню. До наступного нашого візиту на Есперансу вона буде готова, і тоді ми вволю нагуляємося океанськими просторами.

Мій дім з величенькою садибою знаходився в північно-східній частині острова, на високому плато, звідки відкривався чудовий вигляд на океан і Перлисту лагуну. Я акуратно посадовив шатл на спеціально призначений для цього майданчик, правобіч будинку, віддав команду розблокувати люк і випустити короткий трап.

— От ми й приїхали.

Марсі перша вибралася з кабіни, спустилася по трапу й повільно роззирнулася довкола. Відтак зосередила увагу на моєму двоповерховому будинку з білого вапняку, фасад якого прикрашав широкий ганок з колонами, а дах був укритий червоною черепицею.

— І скільки людей тут мешкає? — поцікавилась вона.

Пропустивши вперед Симона, я останнім вийшов з шатла, захряснув люк і лише тоді

відповів:

— Поки лише я один. Як вам, мабуть, відомо, ні дружини, ні дітей у мене немає. Тож весь мій дім у вашому цілковитому розпорядженні.

Обоє приголомшено вступились у мене. Потім знову подивились на будинок, вочевидь, приміряючись, скільки в ньому кімнат. Я вирішив їм допомогти:

— На першому поверсі хол, кухня, їдальня, вітальня, бібліотека і два кабінети. На другому — дев'ять житлових кімнат, кожна з окремою ванною. Моя спальня розташована над парадним входом; решта призначені для гостей. Є ще внутрішній дворик, патіо називається, звідси його не видно. Там невеликий басейн. Словом, дім як дім.

Марсі роззявила була рота, але потім закрила його, так нічого й не сказавши. Симон теж вражено мовчав. Вони, звичайно, знали, що в зоряних колоніях люди живуть заможнo і привільно, у красивих великих будинках; але знали це в теорії. А на практиці бачили лише перенаселену Землю зі страшенною дорожнечею кожного квадратного метра, та ще наполовину вкритий кригою Марс, де бракувало тепла для обігріву великих приміщень.

На Есперансі ж їм відкрився зовсім інший світ — проте не в банальному розумінні нової планети. Це був світ з іншим способом життя, з іншими цінностями та пріоритетами. Світ, де людей не

кидають до в'язниці за найменшу провину. Світ у якому пересічні громадяни здатні виграти суд у страхової компанії. Світ, де можна спокійнісінько посадити орбітальний шатл на своєму подвір'ї. Світ, де одна людина може мешкати в такому велетенському, просто гігантському, за мірками землян, будинку...

Я видобув з вантажного відсіку шатла наші валізи і звернувся до Марсі з Симоном:

— Ну, ходімо в дім, виберете собі кімнати. Якщо хочете, можете взяти по дві. А то й по три.

Розділ 4

Відпустка

Так склалося (а може, це зовсім не збіг), що всі відомі планети земного типу обертаються довкола власної осі приблизно з однаковою швидкістю — і, відповідно, тривалість доби на них не дуже відрізняється від стандартних двадцяти чотирьох годин. На Есперансі ця різниця взагалі мізерна — якихось сім з половиною хвилин, чого організм зовсім не відчуває. Залишалось хіба пристосуватися до місцевого поясного часу — а з цим у мене ніколи проблем не виникало.

Учора, прибувши на острів, ми розійшлися спати досить рано, невдовзі після восьмої вечора. Вперше я прокинувся о четвертій ранку, але

вольовим зусиллям змусив себе знову заснути і вибрався з ліжка у звичний для мене час, о сьомій.

Пунктом номер один у моєму тутешньому розпорядку значилася ранкова пробіжка. Перед цим я дзвонив у набережний ресторан «Акапулько» й замовляв сніданок, який мені привозили на флаєрі. Цього разу я за звичкою теж став набирати номер ресторану, але вчасно збагнув, що раз у мене поселився Симон, то він напевно має свої плани стосовно сніданку, і вирішив спершу перевірити, чим він займається.

Давши відбій відеофону, я вийшов з кімнати і спустився на перший поверх у хол. Там знайшов Марсі — свіжу, бадьору, без найменших слідів сну на обличчі, одягнену не в звичну для мене флотську форму, а в симпатичне картате платтячко. При моїй появі вона якраз займалася програмуванням автоматів-прибиральників.

— Це ти даремно, — сказав я їй після «доброго ранку». — Тут позавчора прибирали. І прибиратимуть завтра. Я плачу комунальним службам острова, щоб вони підтримували порядок у домі, дбали про садибу, чистили басейн і все інше.

— А мені просто цікаво, — відповіла Марсі. — Раніше я прибирала лише в своїй шкільній кімнаті і в каюті на кораблі. А в такому здоровенному будинку... Мені дуже кортить

спробувати.

— Гарзд, пробуй. Ти давно встала?

— О пів на шосту.

— Раненько. А Симон?

— Також. Зараз він на кухні, готує сніданок.

Ми взяли ваш флаєр — ви ж не заперечуєте? — злітали в порт і накупили продуктів у супермаркеті.

— Ага, — кивнув я, нітрохи не здивований їхнім завзяттям. — Заплатили своїми грошима?

— Спершу заплатили. Але на стоянці нас наздогнав менеджер і запитав, хто ми... Тобто, він і так здогадався, що ми прилетіли з вами, а коли ми це підтвердили, він повернув нам усі гроші й сказав, що все буде записано на ваш пільговий рахунок. Тут вас дуже поважають!

Я хмикнув.

— Справа не в повазі. Просто це мій супермаркет.

Марсі з розумінням усміхнулася:

— Багатенький Буратіно, так?

— Атож. — Певна річ, я не став вихвалитися, що цей супермаркет складає лише незначну частку своєї власності на Есперансі. — Дуже вигідно закуплятися в самого себе, хіба ні?

Я пройшов на кухню, де чаклував Симон, привітався й запитав у нього, що буде на сніданок. Виявилось — тушкована картопля з м'ясом та грибами, салат з креветок і, неодмінно, його

фірмова кава. Облизнувшись, я подався нагулювати апетит.

За півгодини я пробігся довкола нашого невеликого плато, по дорозі кілька разів зупинявся, щоб перекинутися двійком слів з сусідами, а коли повернувся, то ще встиг прийняти душ, перш ніж Симон подав нам сніданок. Потім, як я й обіцяв напередодні ввечері, ми втрьох спустилися до узбережжя і там, у Перлистій лагуні, дуже приємно провели всю першу половину дня, купаючись і ніжачись у лагідних променях сонця — озоновий шар Есперанси був щільніший, ніж на Землі, і пропускав значно менше ультрафіолету.

Правда, попервах Марсі з Симоном поводитися сторожко й не ризикували віддалятися від берега, дарма що обоє плавати вміли — у Зоряній Школі були басейни і всі учні обов'язково складали залік з плавання. Просто вони потребували часу, щоб звикнути до безкрайнього водного простору, адже Симон досі зовсім не бачив моря, а Марсі, хоча й зростала на острові Мелвіл, проте це був острів на крайній півночі Канади, далеко за Полярним колом, тож навряд чи там хтось купався навіть у самий розпал літа.

Зрештою вони посміливішали, поступово стали відпливати чимраз далі від берега, а згодом мені вдалося підбити Марсі на заплив через усю лагуну аж до піщаного бару, що відмежовував її від

відкритого океану (Симон відмовився брати в цьому участь і спостерігав за нам з берега). Назад ми вирішили плисти наввипередки, і Марсі мало не виграла — лише на останньому ривку мені вдалося обігнати її.

Коли ми повернулися на пляж, то виявили, що за нашої відсутності Симон завів знайомство з кількома підлітками років чотирнадцяти — п'ятнадцяти. У них зараз були канікули, і вони хутенько прибігли до Перлистої лагуни, як тільки по острову розійшлася звістка, що я привіз з собою двох юних астронавтів. На відміну від землян та марсіан, мешканці зоряних колоній ставилися до нас, резистентних, здебільшого доброзичливо. Хоча, звісно, заздрили нам, але їхня заздрість переважно була позбавлена злостивості, не забарвлена в чорний колір.

Хлопці та дівчата запросили до свого товариства й Марсі. Вона приєдналася до них не надто охоче, почувуючись дещо скуто й непевно. Загалом Марсі нормально ладнала з дорослими, але погано уявляла, як триматися зі звичайними дітьми свого віку. Я чудово розумів її, бо й сам після школи був таким дикуватим.

Зате Симон не мав жодних проблем у спілкуванні з однолітками, що дивились на нього, як на героя. Він до того захопився, що навіть забув про свій намір приготувати нам обід. А коли згадав

і став квапити нас з поверненням, я рішуче оголосив, що сьогодні ми обідаємо не вдома, і за годину відвів його з Марсі до ресторану «Акапулько». Скуштувавши тамтешні страви, Симон мусив визнати, що місцеві кухарі знаються на своїй справі.

— Тому, — сказав я, — нічого з нами не станеться, якщо ми замовлятимемо їжу тут. Зараз ти у відпустці, Симоне, тому розслабся й відпочивай.

Проте Симон так легко не здався. Після тривалої суперечки він поступився вечерею, згодом мені вдалося відмовити його від приготування обідів, а от у сніданок він учепився намертво. Врешті я зрозумів, що подальших поступок від нього не доб'юся, і погодився на такий компромісний варіант.

А надвечір мені подзвонила Курінна і стала розпитувати про моїх підопічних, плекаючи надію, що вони вже набридли мені і я буду радий їх спекатися. У відповідь я засмутив її, запевнивши, що радо подбаю про Марсі з Симоном до закінчення відпустки. Курінна дуже любила дітей, проте власних заводити не поспішала, хоча Штерн її постійно вмовляв. Вочевидь, вона побоювалася, що материнство зашкодить її кар'єрі, і, треба сказати, мала на це вагомі підстави. Керівництво Зоряного Флоту взагалі неохоче призначало жінок командирами кораблів, а жінок з дітьми — майже

ніколи...

Наступного дня я влаштував для Марсі та Симона екскурсію по островах нашого архіпелагу і разом ми відвідали чотирьох астронавтів-відставників, які тут мешкали. А на питання Марсі, чи збираюсь я завітати до когось із наших, відповів заперечно:

— Ні. Зазвичай під час відпустки ми не зустрічаємося. Воліємо відпочити один від одного. Це також корисно.

Певна річ, я не став говорити, що майже весь позаминулий рік проводив свої відпустки разом зі Сьюзан Грегорі. Їм про це знати ні до чого. Зрештою, що було, те сплило...

— Хоча іноді, — додав я, — до мене на одну днину приїздять Курінна зі Штерном, і ми влаштовуємо прогулянку на яхті. Але не цього разу — бо яхти немає. А ви що, вже скучаєте за ними?

— Ні, ще не встигли заскучати, — відповів Симон за обох. — Нам і з вами добре.

— Авжеж, — підтвердила Марсі. — Дуже добре.

Третій день почався з того, що зранку до нас завітали тутешні Симонові приятелі. Вони привели з собою ще кількох дітлахів, і на якийсь час моя садиба перетворилася на таку собі подобу скаутського табору. Тут уже й Марсі знайшла точки дотику з однолітками: окрім басейну, в мене був

також корт, і вона влаштувала міні-турнір з тенісу (матчі, звісно, проводилися за скороченим регламентом). З Марсіної особової справи я знав, що це був її коронний вид спорту, і протягом останніх двох років вона ставала чемпіонкою школи серед дівчат.

Щоб не заважати молоді, я усамітвився в своєму кабінеті, ввімкнув комп'ютерний термінал і став переглядати поточну фінансову звітність підприємств, що перебували в моїй власності. Багато хто називав мене вдалим бізнесменом, проте я не вважав себе за такого. Я лише вкладав у економіку Есперанси кошти — як свої власні, зароблені на службі у Флоті, так і ті, які видав мені дід, назвавши це моєю частиною спадку. Звичайно, я міг просто тримати їх у різних банках на кількох планетах (як це робили майже всі астронавти), але шість років тому в мені прокинулася родинна підприємницька жилка, і я зайнявся інвестиціями, які несподівано виявилися досить прибутковими.

По обіді всі хлопці та дівчата подалися на пляж. Симон попередив мене, що вони пробудуть там до самісінького вечора, проте виявилось, що він говорив лише за себе. Вже за півтори години Марсі повернулася додому, трохи поплавала в басейні, щоб змити морську сіль (я бачив це через вікно кабінету), відтак улаштувалася в шезлонгу під тінню пальм і стала читати книжку.

З «Володарем Перснів» вона розібралася ще на кораблі, і ця трилогія їй дуже сподобалася. А прибувши на Есперансу, Марсі виявила в моїй бібліотеці цілу колекцію сиквелів та приквелів до легендарної епопеї. На мій подив, вона обрала не одне з кількох продовжень, а історію часів ранньої Арди — роман про Берена та Лютіен, який зараз захоплено читала.

Згодом Марсі перебралася з патіо до вітальні, а я, впоравшись на той час зі справами, приєднався до неї, ввімкнув тривізор і став дивитися підсумковий випуск новин з Есперо-Сіті, де вже настав вечір. Окрім місцевих подій, розповіли також про найважливіше з життя інших зоряних колоній та Сонячної системи. Центральним у цьому блоці був репортаж про причетність федерального міністра природних ресурсів до діяльності нелегального гірничовидобувного картелю в Астероїдному поясі.

Коли новини скінчилися, Марсі розгублено позирнула на мене поверх книжки і сказала:

— Я вже помітила, що тут розповідають про Федерацію всілякі паскудства. Чому так?

Я похитав головою:

— Це не паскудства. На жаль, це правда... Гм. А втім, ти маєш рацію. Це таки паскудства — але вони кояться насправді.

Якби їй сказав про це хтось інший, Марсі

напевно б обурилася. Проте за місяць служби на «Кардіфі» вона звикла довіряти моїм судженням, тому просто запитала:

— А чому на Землі та Марсі про це не розповідають?

— Бо не можна. Заборонено. Хоча Федерація вільніша за інші земні наддержави, але до повної свободи їй далеко. А наші зоряні колонії *по-справжньому* вільні, і вони хочуть знати *всю правду*, а не лише те, чим напихають голови землян та марсіан. От ми й забезпечуємо їх цією правдою.

— Ми?! — вражено перепитала Марсі. — Ви хочете сказати...

— Саме так, — підтвердив я. — Зокрема й наша команда. Здебільшого цим займаються Йосідо й Гамбаріні. Коли ми виходимо на орбіту Землі або Марса, вони під'єднуються до планетарної мережі, зв'язуються зі службами новин і отримують звітти *чисті*, ще не цензуровані матеріали — новини, статті, репортажі, інтерв'ю.

— А це законно?

— Строго кажучи, ні. Такі дії суперечать вимогам «Закону про отримання і поширення інформації». Однак урядовці заплющують на це очі. Років двісті тому ще намагалися протидіяти — журналістів штрафували, особливо непокірливих звільняли; астронавтів чіпати не наважувалися, зате всіляко перешкоджали їм. Та зрештою земна влада

відступилася, оскільки колонії дедалі наполегливіше вимагали повної та об'єктивної інформації, а від урізаної просто відмовлялися. Власне, уряду від цього і не свербить, і не болить, адже всі нецензуровані матеріали оприлюднюються за багато світлових років від Землі, а громадяни Федерації так і залишаються непоінформованими про те, що, наприклад, один з міністрів покриває злочинців. Та й для журналістів така-сяка віддушину: не можуть сказати правду мільярдам, то скажуть бодай мільйонам.

Марсі відклала книжку і кілька хвилин мовчала, неуважно дивлячись на екран тривізора, де вже миготіли кадри погоні флаєрів з якогось бойовика. Я не заважав їй збиратися з думками, позаяк розумів, що коїться в неї на душі; тринадцять років тому я й сам через це пройшов. Звичайній земній дівчині її віку зараз було б набагато важче — бо, на щастя, в Зоряній Школі дітей не напихали пропагандою, з них виховували астронавтів, а не лояльних громадян Федерації. Крім того, їх привчали самостійно мислити, критично сприймати дійсність і водночас — вірити своєму начальству. А для Марсі начальством були не якісь там чиновники, не уряд у цілому і навіть не керівництво Зоряного Флоту. Найголовнішим її начальником був я — її командир...

— Але чому? — нарешті запитала вона. —

Чому на Землі не кажуть правду?

— Бо правда — пожива для вільних людей. Проте на Землі таких мало — і не з чистієї злої волі, а з суто економічних причин. Навіть у відносно заможній Північній Федерації рівень життя дев'яноста відсотків населення критично низький. А бідні люди за визначення не можуть бути вільними. У них зовсім інші турботи, вони чхати хотіли на свободу, а якщо одержать її, то негайно проміняють на шматок хліба, на дах над головою, на більш-менш пристойну роботу. На Марсі ситуація трохи краща, але політично він повністю залежний від метрополії, яка нав'язує йому свої порядки. А про незалежність марсіани можуть лише мріяти — навіть якщо здобудуть її, то недовго залишатимуться незалежними, їх тут-таки захопить Азійський Союз. Власне, й на самій Землі є чимало членів Федерації, які впевнені, що окремо вони б жили краще — якби не загроза з боку азійців, африканців та джамахірійців. За великим рахунком, уся Північна Федерація тримається на страху. Це добровільно-вимушене об'єднання бідних країн для захисту від злиденних. — Я зрозумів, що на перший раз для Марсі досить, і підвівся. — Ну, гаразд, годі цих балачок. Може зіграємо в теніс?

— Охоче, — з явним полегшенням відповіла вона.

Ми взяли ракетки з м'ячами й пішли на корт.

Як я вже відзначав, у школі Марсі була чемпіонкою з тенісу, але тамтешні корти мали штучне покриття, а в мене був трав'яний газон, для неї незвичний. Щоправда, вона вже мала можливість трохи пристосуватися до нього, граючи вранці з місцевими підлітками, проте я сумнівався, що цього було досить, тому вирішив грати з нею не на повну силу.

Втім, уже перші подачі показали, що я недооцінив Марсі. Або, що вірніше, переоцінив себе. Я любив цей спорт, але ніколи не був надто гарним тенісистом — для цього мені бракувало швидкості.

Перший сет ми зіграли на рівних, і лише на тай-брейку Марсі мені поступилася. У другому вона прилаштувалася до моїх сильних, але передбачуваних подач, і впевнено переграла мене — я нічого не міг протиставити її стрімким виходам до сітки і підступним різаним ударам. Поза будь-яким сумнівом, у третьому сеті мене чекав цілковитий розгром, аж тут дуже вчасно в небі над нами з'явився флаєр, що почав знижатися, тримаючи курс на посадковий майданчик біля будинку. Судячи з емблеми на корпусі, це була машина з прокатного бюро в місцевому аеропорту. Отже, гості до мене прибули здалеку.

— Б'юсь об заклад, це Курінна, — сказав я, разом з Марсі прямуючи до будинку. — Сама або з

чоловіком. Мабуть, не вдовольнилася позавчорашнім дзвінком, тож вирішила нагодитися без попередження й подивитись, як вам у мене живеться.

— А хіба шеф і старпом не мають свого шатла? — поцікавилася Марсі.

— Взагалі мають. Тільки не шатл, а суборбітальний літак. І завеликий, щоб садовити його де завгодно. Тому довелося летіти в аеропорт, а там узяти флаєр.

Як виявилось, я поквапився з висновками. Коли флаєр приземлився, з нього вийшли не Курінна зі Штерном, а кремезний чоловік років сорока, в темно-синьому мундирі Зоряного Флоту з погонами капітана другого рангу. Він розгонистим кроком рушив мені назустріч і по-дружньому обійняв мене.

— Привіт, кеп.

Це сказав не він, це сказав я. А він відповів:

— Привіт, Еріку. Давненько не бачилися.

— Так, давненько. Майже рік. Постійно розминаємося. А ти коли прилетів?

— Три години тому. Як побачив на причалі твій «Кардиф», то найперше вирішив відвідати тебе. — Він перевів погляд на Марсі, що скромно стояла осторонь. — Чув, у твоїй команді поповнення.

— Атож, — підтвердив я і представив їх одне

одному: — Третій пілот Марша Хагрівз, яка воліє, щоб її називали Марсі. Капітан Андрій Бережний, командир корабля «Амстердам», де я служив до переведення на «Кардиф».

— Дуже мило, Марсі, — приязно мовив Бережний, простягнувши їй руку.

Вона потисла її й чемно відповіла:

— Рада познайомитися з вами, сер. Капітан Мальстром багато про вас розповідав. Казав, що саме ви навчили його бути командиром.

Бережний усміхнувся й похитав головою:

— Ерік перебільшує. Я нічого його не навчав, він сам навчався — на моїх помилках.

Ми пройшли в дім, я приготував для гостя його улюблений мартіні, собі взяв холодного пива, а Марсі вдовольнилася помаранчевим соком. Бережний розпитував про мої справи, я відповідав йому, сам ставив питання й одночасно сушив собі голову над причинами його несподіваного візиту.

Подив викликав не сам факт, що мій колишній капітан вирішив навідатись до мене. Навпаки — я б дуже здивувався, якби він проігнорував мою присутність на Есперансі й не зазирнув у гості. Від самого початку моєї кар'єри Андрій Бережний опікував мене, а згодом, попри різницю у віці, ми навіть стали друзями. Особливо в останні роки спільної служби, коли він був капітаном, а я — його старшим помічником. Відтоді, як я отримав

призначення на «Кардиф», ми бачилися вкрай рідко, але це не вплинуло на наші дружні стосунки — ми завжди були раді зустрітися й поспілкуватися.

А проте, мені видалася підозрілою квапливість, з якою Бережний прибув до мене, навіть не зазирнувши до себе додому, — часу йому вистачало лише на те, щоб пересісти в Есперо-Сіті з рейсового шатла на літак до острова Болівара. Крім того, він не попередив про свій візит, хоча йому нічого не варто було подзвонити мені й домовитися про зустріч. Ішлося зовсім не про ввічливість, просто був ризик даремно пролетіти кілька тисяч кілометрів і не застати мене вдома (наприклад, завтра я збирався відвезти Марсі та Симона до столиці, показати їм й інші великі міста планети). Що більше я думав про це, що довше розмовляв з Андрієм, то міцнішими ставали мої підозри, що з ним не все гаразд. Але що саме — збагнути не міг.

Близько шостої з пляжу повернувся Симон і, дізнавшись, що в нас такий гість, запропонував на сьогодні відмовитися від готової вечері з ресторану, а влаштувати барбекю. Його ідея була одностайно схвалена, і решту до настання темряви часу ми провели на галявині перед будинком, підсмажуючи на грилі шматки здобреного спеціями м'яса і тут-таки з'їдаючи їх. Бережний був балакучий, багато жартував і взагалі вдавав з себе саму

безтурботність, проте я вже не сумнівався — його щось гнітить. І то дуже сильно...

Коли наш бенкет на відкритому повітрі закінчився, ми прибрали на галявині, повернулися в дім і на десерт поласували яблучним пирогом з чаєм. Потім Симон і Марсі подалися до вітальні, а ми з Бережним пройшли в патію і влаштувалися на лаві біля басейну.

У тропіках ніч настає швидко, і на той час уже геть стемніло, а в небі яскраво засяяли зорі. Кільки хвилин ми сиділи мовчки, нарешті Андрій трохи меланхолійно промовив:

— Чудові в тебе дітлахи, дуже славні. Як почувашся в ролі татуса?

— Непогано, — відповів я. — Зовсім непогано. Утім, не впевнений щодо «татуса», а от старшим братом для Марсі та Симона я точно відчуваюсь. Та й вони ставляться до мене не лише як до свого начальника.

— Так, це помітно, — кивнув Бережний. — Щаслива ти людина. А я... — Він помовчав, потім сказав тихо, майже пошепки, але ці його слова пролунали в моїх вухах як оглушливий гуркіт грому: — Еріку, мене зачепила «зорянка».

Від несподіванки я закашлявся і очманіло втупився в нього. Мабуть, мені слід було якось відреагувати, наприклад, спитати: «Ти це серйозно?» або «Ти впевнений?» Але,

приголомшений такою звісткою, я буквально онімів і не зміг вичавити з себе ані звуку — що вже казати про зв'язну мову.

Лагідним словом «зорянка», ніби в намаганні задобрити її, астронавти поміж себе називали зоряну хворобу — різке зростання чутливості до гіпердрайву («дубодум» у момент переходу не рахувався). Першим симптомом хвороби були мігрені під час стрибків — попервах слабкі, ледь відчутні, але з часом вони дедалі сильнішали. З мігренями боролися за допомогою анальгетиків, і цю стадію хвороби характеризували словами «зорянка зачепила». Друга стадія наставала, коли тривалі перельоти починали викликати розлад сну, підвищену втомлюваність, пригніченість — і тоді казали, що «зорянка підкосила». А третя стадія зоряної хвороби супроводжувалася галюцинаціями при гіпердрайві й затяжною депресією після польоту; для цієї стадії існував вислів «зорянка добила». Звичайно, навіть *добиті* «зорянкою» резистентні мали величезну перевагу перед звичайними людьми: вони все ж могли подорожувати до зірок — або накачані знеболювальними і психотропними препаратами, або занурені в безпечну для життя та здоров'я форму анабіозу, гебернаційний сон.

Перша стадія зоряної хвороби не тягла за собою негайної відставки, але це був чіткий сигнал

готуватися до неї — часовий проміжок між тим, коли «зорянка» *чіпляє* і коли *підкошує*, вкрай рідко перевищував півтора-два роки. Переважна більшість астронавтів приховували свої мігрені у сподіванні на чудо, і керівництво Флоту давно з цим примирилося. Зате хворих на другій стадії виявляли дуже швидко, за рідкісним винятком на зразок адмірала Лопеса, якому вдавалося ще кілька років водити медиків за носа.

Зоряна хвороба вважалася недугою старості — дві третини резистентних захворювали на неї вже після шістдесяти, і лише в одному випадку з сотні вона долала людину до п'ятдесяти. А Бережному було лише тридцять дев'ять...

— Давно в тебе почалося? — обережно запитав я.

— Вже четвертий місяць, — похмуро відповів він. — Спершу я переконував себе, що нічого страшного не сталося, і в мене просто болить голова. Але цей самообман довго не протримався. Біль ставав дедалі сильнішим, і тепер, коли ми входимо в стрибок, мій череп ніби в лещатах стискає.

— Щось приймаєш?

— Поки ні, але скоро, мабуть, почну.

— А до лікаря не думаєш звернутися?

Бережний заперечно похитав головою:

— В жодному разі! Я взагалі не збираюся

нікому казати... Оце тільки з тобою вирішив поділитися. Вийшло імпульсивно — дізнався, що ти на планеті, і відразу гайнув до тебе. Поклався на випадок: застану вдома — розповім, а ні — то ні. Хоча тепер думаю, що розповів би за будь-яких обставин. Дуже важко тримати все в собі.

У мене мало не вихопилося: «Так, розумію,» — але я вчасно стримався. Це були просто слова, вони нічого не значили. Бо по-справжньому зрозуміти Андрія я міг, лише опинившись у його шкурі й відчувши на собі те, що відчуває він. А я щиро сподівався, що мене обмине ця чаша гірка, і клята «зорянка» не підриже мені крила на злеті кар'єри, а наздожене лише в старості, коли я й сам уже захочу піти на спочинок...

— А коли тебе *підкосить*, ти й далі мовчатимеш? — продовжував допитуватись я.

— Ще не вирішив. Та, мабуть, боротимуся до кінця... А як би ти сам учинив на моєму місці?

Я знизав плечима.

— Не знаю, як би я вчинив, Андрію. Для цього треба пережити те, що переживаєш ти. Проте здоровий глузд підказує, що з твого боку це буде велика помилка. Це годиться для старих, кому вже нічого втрачати, але не для тебе. До того ж їм легше приховувати симптоми другої стадії, а у здорового сорокарічного чоловіка вони відразу впадуть у вічі. Тебе швидко викриють і просто-напросто

потурять із Флоту; тоді ти зможеш літати на міжзоряних кораблях лише як пасажир. А тобі ще рано ставити на собі хрест — ти далеко не перший, кого так рано здолала зоряна хвороба, але не було ще жодного випадку, щоб третя стадія наставала до шістдесяти. Якщо ти не утнеш дурниці і вчасно доповіси начальству про свої проблеми, то зможеш продовжити кар'єру в Загоні випробувачів.

Бережний невесело розсміявся:

— Ха! Загін випробувачів! Там і так купа народу, а нових кораблів мало. На всіх не вистачає.

— Тобі вистачить, — запевнив я. — Якщо не помиляюся, зараз у Загоні немає нікого молодшого за п'ятдесят. Повір, ти будеш найзатребуванішим серед них: з одного боку, маєш чималий досвід, а з іншого — ще молодий; і це робить тебе оптимальною кандидатурою для виконання такої відповідальної роботи. Адже всюди, крім Зоряного Флоту, випробувачі вважаються елітою, ними стають лише кращі з кращих, і тільки в нас, через хронічний брак пілотів для регулярних рейсів, всю нову техніку випробовують ветерани передпенсійного віку.

Бережний важко зітхнув.

— Я все розумію, Еріку. Ти кажеш правильні слова, але... Хай йому чорт! Я так сподівався потрапити в Дослідницький Департамент, мріяв літати до далеких, невивчених зірок... Ми з тобою

разом мріяли, пам'ятаєш? — Він гірко посміхнувся. — А тепер мої мрії звелися до того, щоб якомога довше залишатися на вантажних маршрутах.

Що я тут міг сказати? Хіба що поспівчувати. Проте Андрій не потребував співчуття — ні мого, ні чийогось іншого. Просто хотів поговорити зі мною, як з другом та колегою, і найменше чекав від мене айкань і ойкань, скорботних похитувань головою, слів розради. Йому це було ні до чого.

Бережний закинув голову і спрямував свій погляд у повне зірок небо.

— Як таки неправильно влаштовано світ, — відсторонено, без будь-яких емоцій промовив він. — Неправильно і несправедливо. Я кажу не про себе, а про всіх людей. Про тих, що тісняться на Землі. Про тих, що мерзнуть на Марсі. І навіть про тих, що наразі розкошують у зоряних колоніях. Всі вони — в'язні, а їхні тюрми — це планети, де вони приречені жити довіку... А уявляєш, чого б ми досягли за останні чотири сторіччя, якби не клята проблема гіпердрайву?

— Уявляю, — відповів я. — Ми б уже заселили добру сотню планет. А може, навіть дві чи три сотні. Почувалися б господарями у Великому Космосі, а не боязкими гостями. Десятки тисяч наших кораблів борознили б простори Галактики, зазираючи в найвіддаленіші її куточки. А можливо... — Я трохи помовчав. — І не просто

можливо, а майже напевно, деякі планети воювали б одна з одною.

— Нехай і так. Нехай би воювали. Навіть це краще, ніж нинішня стагнація. Розвиток людства завжди супроводжується конфліктами — на жаль, така наша природа. Проте зараз ми не розвиваємося, не рухаємося вперед, а щонайбільше повземо. Причому повземо так повільно, що цього нам ледве вистачає для виживання як виду. Без колоній, без їхнього продовольства Земля вже померла б. Та рано чи пізно вона однаково помре, а колись і всі теперішні колонії повторять її долю, передавши естафету наступним колоніям. Так ми й будемо розповзатися по Галактиці, залишаючи після себе мертві планети. Хіба це правильно?

Я не відповів. Питання було суто риторичне.

Розділ 5

«Ковчег»

За винятком невеселої розмови з Андрієм Бережним, ця тижнева відпустка вдалася на славу. Марсі з Симоном були в цілковитому захваті: їм сподобалась Есперанса, сподобався острів Болівара, сподобалося жити в мене, і за ці сім днів вони навчилися сприймати мене не лише як командира, а й просто як старшого товариша. А мені, зі свого боку, було дуже приємно опікуватися ними.

Коли відпустка закінчилась і вся команда зібралася на борту «Кардифа», Курінна при першій же зустрічі зміряла Симона та Марсі прискіпливим поглядом, явно вишукуючи ознаки поганого піклування про них. Проте марно — обоє мали свіжий і відпочилий вигляд, були повні сил, веселі й засмагли. Чим, до речі, вигідно відрізнялися від Мілоша, що залишався таким самим серйозним і блідим, як тиждень тому.

Згодом Штерн довірливо поскаржився мені:

— Мілош просто нестерпний! Всю відпустку займався навчанням, лише одного разу вдалося витягти його на озеро. Причому буквально за вуха... — Він похитав головою. — І уяви собі: навіть тоді примудрився нишком прихопити з собою планшетку!

Я нітрохи не здивувався.

— Отже, зубрив і на озері?

— Ага. Поплавав зо півгодини — і то не для задоволення, а просто щоб розім'ятися. Потім засів на березі й до вечора студіював рівняння Склярського–Бронсона. Твої, либонь, таких коників не викидали.

— Певно, що не викидали, — усміхнувся я. — Але тут тобі нема кого звинувачувати, крім самого себе. Це ж ти наполіг, щоб Марсі та Симон оселились у мене.

— Зовсім не наполіг, а лише поступився

їхньому бажанню. Вони відверто демонстрували, що воліють бути з тобою, а не з нами. Нам же з Ольгою дістався Мілош — така наша доля. Він правильний хлопець, здібний, працьовитий, з нього вийде видатний інженер. А проте... — Штерн зітхнув. — Скажу тобі за великим секретом, кеп: я б не хотів мати такого сина...

Прийнявши вантаж у трюмах і взявши на буксир баржу, ми вирушили в рейс до Землі. Знову потяглися звичайні робочі будні, але дещо на кораблі таки змінилося — у нас поменшало ще на одного новачка. Якщо Симон, завдяки своїй простоті й відкритості, миттєво вписався в екіпаж, то Марсі для цього знадобилося більше місяця. А тижневий відпочинок на Есперансі довершив справу, дозволивши їй відволіктись від службових обов'язків, зібратись на думках і ніби зі сторони оцінити своє місце та свою роль у команді. І повернулася вона на корабель з чітким усвідомленням того, що є повноправним членом колективу і виконує важливу роботу, до того ж виконує її добре.

А от Мілош досі не міг позбутися комплексу учнівства. Але не тому що вперто продовжував свою освіту — це геть інша річ. Багато астронавтів не полишали навчання після школи, надто ж ті, хто прагнув стати дослідником. (До слова, восьмеро членів нашої команди, включно зі мною, мали

університетські дипломи з тих або інших дослідницьких спеціальностей.) Проте Мілош хибно розставив пріоритети: навчання було для нього на першому місці, а робота — лише на другому. І як наслідок, попри успішне виконання своїх обов'язків, він у більшій мірі почувався учнем-теоретиком, аніж інженером-практиком. В цьому полягала його найістотніша помилка.

Десять днів польоту, приблизно половину шляху до Землі, ми пройшли у звичайному для буксирувальника режимі. А на одинадцятий день, незадовго до полудня, коли ми зі Штерном інспектували машинний відсік, мене викликала по інтеркому Марсі, яка саме несла вахту.

— Кеп, — повідомила вона схвильованим голосом, — маємо нештатну ситуацію за категорією «2-Б».

У перекладі на нормальну мову це означало: щось сталося поза кораблем, але безпосередньої загрози для нас не становить.

— Доповідай, — сказав я.

— Після виходу з гіпердрайву наші системи зовнішнього спостереження виявили за сорок мільйонів кілометрів від «Кардифа» непізнане судно.

— Його курс?

— Лежить у дрейфі. Відносна швидкість —

3,71 кілометрів на секунду. Зберігає повне радіомовчання, не надсилає навіть позивних.

— Гаразд, зараз буду.

Я негайно подався до рубки керування. Заінтригований Штерн, залишивши на посту свого заступника Олівейру, пішов разом зі мною. Зустріч у міжзоряному просторі з будь-яким іншим кораблем була подією не просто непересічною, а винятковою.

— Мабуть, заблудлий «автомат», — припустив головний інженер.

— Найпевніше так, — погодився я.

За чотири сторіччя в космосі загубилося чимало автоматичних дослідницьких станцій — здебільшого, як вважалося, через збої в роботі навігаційних систем або виходу з ладу гіперпросторових рушіїв. Іноді, дуже рідко, їх цілком випадково знаходили — та й то лише завдяки радіомаякам, які можна було запеленгувати на відстані кількох тисяч астрономічних одиниць. Але візуально виявити корабель у дрейфі з вимкненим маяком — ні про що подібне я ще не чув. Це вже була випадковість на межі неймовірності!

— А краще б це була загублена кимось баржа, — продовжував розвивати свою думку Штерн. — Та тільки не...

Він не договорив, проте я зрозумів його.

Губилися не лише безпілотні «автомати» та баржі з вантажем; час від часу зникали й кораблі з екіпажами. Восстаннє це сталося двадцять дев'ять років тому, ще до мого народження; а в перші десятиліття пілотованих міжзоряних польотів не минало й року без того, щоб якийсь корабель не повернувся з рейсу. Ще жодного зниклого корабля не знайшли, і ніхто з астронавтів не плав бажанням їх відшукати. За будь-яких розкладів, усі люди там уже давно були мертві, а нам аж ніяк не хотілося тривожити їх вічний сон. На наше переконання, міжзоряний простір — найкраща могила для тих, хто присвятив своє життя космосу.

Коли ми ввійшли до рубки, там, крім чергових Марсі Хагрівз і Хіроші Йосідо, була також Ольга Курінна. Всі троє дивилися на допоміжний оглядовий екран з розпливчастим унаслідок значного збільшення зображення досить потворного на вигляд судна. Цілковита утилітарність конструкції, відсутність найменшого натяку на вишуканість форм непомильно вказували на його поважний вік — як мінімум триста років. У ті давні часи, проектуючи кораблі, конструктори найменше дбали про естетику.

Одначе, при всій непоказності старовинного зорельота, і Курінна, і Йосідо, і Марсі втупилися в нього такими зачудованими поглядами, ніби уздірили восьме диво світу.

— Це не «автомат», — відразу визначив я. — Швидше, невелика баржа. Он ті прямокутні відсіки — напевно, вантажні трюми.

— Ні, кеп, не баржа, — першим оговтався Хіроші. — Комп'ютер щойно розпізнав судно.

— Ну і..?

— Уявіть собі, це один з «Ковчегів»! Перший чи другий — невідомо. Адже вони були ідентичні.

Тепер я збагнув, чому всі троє так вражено дивилися на корабель. Я й сам приголомшено витріщився на екран. Штерн — також.

«Ковчеги» були легендою серед астронавтів. Легендою моторошною і водночас величною. Легендою про саму першу, хай і невдалу, спробу людства досягнути зірок.

Два кораблі під назвою «Ковчег-1» і «Ковчег-2» стартували в 2205 році — через двадцять вісім років після відкриття гіпердрайву і лише за півтора роки до виявлення резистентності. Експедицію було організовано Південноамериканською Демократичною Співдружністю, яка тоді ще існувала окремо від Федерації, з метою заснувати людську колонію на Есперансі — єдино відомій на той час планеті земного типу.

Уряд Північної Федерації також мав подібні наміри і навіть оголосив набір добровольців, що погодилися б на глибоке заморожування, але

практичне здійснення цього проекту гальмувалося двома обставинами. По-перше, автоматично керовані кораблі часто збивалися з курсу, втрачаючи орієнтацію в міжзоряному просторі. А по-друге, люди, що виживуть після анабіозу, потребуватимуть догляду й лікування, чого автоматика забезпечити їм не могла. Через ці причини, серед охочих ризикнути життям — і не на вісімдесят відсотків, а практично на всі сто, — було надто мало фізично здорових і розумово повноцінних людей, здатних стати підкорювачами нового світу, зростити дітей з заморожених ембріонів (на відміну від дорослих організмів, зародки без проблем перенесли жорсткий анабіоз) і гідно виховати наступне покоління колоністів. До того ж федеральний Сенат навідсіч відмовився надавати асигнування на таку, як було сказано в його резолюції, «антигуманну авантюру».

Зате влада Південної Америки діяла без вагань. Добровольцями було призначено шістдесят тисяч політичних в'язнів, від революціонерів-марксистів до лібералів. Їх заморозили у криогенних камерах, завантажили на два кораблі й разом з сотнею тисяч людських ембріонів відправили в політ до Есперанси. Щоб збільшити шанси експедиції на успіх, кораблями керували не звичайні комп'ютери, а інтелектуальні кібернетичні системи, скорочено ІКСи — штучні

розуми, наділені всіма ознаками повноцінної особистості.

За самою своєю природою, інтелектуальні кібернетичні системи були неконтрольовані й непередбачувані, а їхня здатність самостійно мислити й робити усвідомлений вибір часто-густо призводила до конфліктів з людьми. Спроби ж регламентувати поведінку ІКСів спеціальними запобіжниками, на зразок сформульованих ще в середині ХХ століття Законів Робототехніки, як правило супроводжувалися непередбачуваними і вельми неприємними сюрпризами. Ще наприкінці ХХІ століття, після низки трагічних інцидентів, використання ІКСів було заборонено — спершу національними законодавствами, а потім і міжнародною конвенцією. Проте розробники проекту «Ковчег» переконали південноамериканський уряд зробити наразі виняток. Свою позицію вони аргументували тим, що лише ІКСи здатні забезпечити належний догляд за розмороженими, гарантувати їхнє одужання. А крім того, корабель під керуванням штучного розуму мав більше шансів дістатися до мети подорожі, аніж зі звичайним автопілотом.

На жаль, це не допомогло, і «Ковчеги» не долетіли до Есперанси. Завинили в цьому ІКСи чи ні, не знав ніхто. Майже чотири століття доля обох зниклих кораблів залишалася невідомою — аж поки

ми не зустріли одного з них...

— Неймовірно! — пробурмотів Штерн. — А це точно «Ковчег»?

— Ідентифікація однозначна, шефе, — відповів Йосідо. — Комп'ютер не допускає інших варіантів.

— Вже надіслали запит? — озвався я.

— Ні, кеп. Вирішили дочекатися ваших розпоряджень. Ми навіть не користувалися активними детекторами — лише пасивними.

— Все одно «Ковчег» нас помітив, — сказав Штерн. — Адже ми подаємо позивні.

— Помітив, якщо ІКС іще функціонує, — зауважила Курінна. — В чому я дуже сумніваюся. — Вона запитливо глянула на мене. — Що будемо робити, кеп?

— Передовсім, не втрачати пильності, — відповів я, влаштуваючись у капітанському кріслі. — Про всяк випадок. Я згоден з тим, що за чотириста років ІКС майже напевно вийшов з ладу й вимкнувся. Але якщо він досі функціонує, то вже давно з'їхав з глузду. Тому треба бути насторожі.

— Цей старий брукт не становить для нас загрози, — сказав Хіроші, який тим часом викликав з бортового архіву файли специфікації «Ковчегів» і тепер, разом з головним інженером, переглядав їх. — Корабель має на озброєнні лише малопотужні протиметеоритні гармати. На відстані понад двісті

тисяч кілометрів вони не завдадуть жодної шкоди.

— Зараз ідеться не про нашу безпеку, Йосідо. На борту «Ковчега» тридцять тисяч кріокамер з дорослими людьми і п'ятдесят тисяч — з дітьми-ембріонами. Якщо ІКС не ввімкнув розморожування, їх ще можна врятувати. Готуймося до стрибка.

Курінна негайно підійшла до крісла пілота, Марсі збиралась була поступитись їй місцем, але я різко промовив:

— Хагрівз, відставити! Твоя зміна ще не скінчилася.

— Перепрошую, кеп, — вибачилась Марсі, проте в її голосі вчувався радісний подив: вона явно не сподівалася, що я дозволю їй здійснити цей маневр. — Які параметри?

— Півмільйона кілометрів до об'єкта. Решта — на розсуд пілота.

— Прийнято. — Марсі задіяла бокові двигуни, розвернула корабель у напрямку «Ковчега» і провела необхідні розрахунки. — Готово, кеп. П'ятдесят секунд до стрибка. Відстань — тридцять вісім мільйонів сімсот. Максимальна девіація — чотири тисячі двісті.

— Стрибок дозволяю, — майже зразу відповів я, кинувши лише швидкий погляд на свій інформаційний дисплей.

Утім, тут я трохи схитрував. Давши зрозуміти

Марсі, що цілком їй довіряю, я потім усе ж перевірів правильність її курсу і був готовий будь-якої миті дати відбій, коли виявиться, що ми занадто близько підходимо до «Ковчега», ризикуючи нарватися на залп з протиметеоритних гармат. Або навпаки — вийдемо надто далеко для того, щоб завадити йому перейти в гіпердрайв. Проте нічого скасовувати не довелося.

Стрибок на таку коротку дистанцію зайняв невловиму мить. Розташування зірок на оглядових екранах зовсім не змінилося — їх зсув могли виявити лише надточні вимірювальні прилади. Хіба що зникло зображення «Ковчега»; але за кілька секунд, коли телескоп знов упіймав його в фокус, картинка повернулася — вже набагато чіткіша, ніж раніше.

Корабель досі не виказував ознак активності. Проте він функціонував — тепер, коли ми перебували значно ближче, наші датчики змогли зафіксувати слабе теплове випромінювання і такий самий слабкий нейтринний потік від термоядерного реактора, що працював на мінімальній потужності. Крім того, життєво важливі відсіки судна було захищено силовими екранами.

— Керування зовнішнім зв'язком перебираю на себе, — розпорядився я. — Йосідо, задіяти лазер. Тримати на прицілі носовий резонатор. Відкривати вогонь лише за моєю командою.